Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Газета 1918 йил 21 июндан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

№ 63 (20.031) • 1988 йил 17 март, пайшанба • Баҳоси 3 тийин.

МАЖБУРИЯТЛАРНИ БАЖАРИШ — БАРЧАМИЗНИНГ ИШИМИЗ

БАРЧА совет кишилари қатори республикамиз агросаноати комплекси ходимлари Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига бошланган социалистик мусобақани авж олдириб, ўн иккинчи беш йилликнинг учинчи йили топшириқларини тўла ва ортиғи билан бажариш йўлида астойдил меҳнат қилмоқдалар. Вазифалар кўлами кенг, масъулият ҳисси юксак.

Республика агросаноат комплекси ходимларининг ғоят ишчанлик ва талабчанлик руҳида ўтган қурултойи бу йилги режаларни белгилаш ва уларни амалга ошириш масалаларига бағишланди. Қурултойда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов 1987 йил якунлари ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг IX пленуми қарорлари асосида 1988 йилги планлар ҳамда социалистик мажбуриятларни бажариш юзасидан республика колхозлари, совхозлари, агросаноат комплекси бошқа корхоналарининг вазифалари ҳақида доклад қилди. Деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш борасида республикамизда амалга оширилаётган ишлар умумлаштирилди, йўл қўйилаётган жиддий хато ҳамда камчиликлар очиб ташланди, уларни бартараф этиш йўллари, навбатда турган ишларнинг кенг программаси белгилаб берилди.

Маълумки, олдинги тўрт йил сингари 1987 йил ҳам «оқ олтин» ижодкорлари учун омадсиз келди. Давлатга сўнгги икки йилда пландагидан 1,5 миллион тонна пахта кам етказиб берилди. Бошқача айтганда, 132 та райондан 106 таси, 2 мингта колхоз-совхозлардан 1647 таси, 24 минг бригададан 15 мингтаси планни бажармади. Республика бўйича ҳосилдорлик зўрға 23 центнерни ташкил этди. Жиззах, Сирдарё, Қашқадарё областлари ва Қорақалпоғистон АССРдаги 66 та совхозда гектар бошига олинган ҳосил лоақал 11 центнерга ҳам етмади. Ҳолбуки, айни шу хўжаликларни барпо этишга давлат 2,5 миллиард сўмдан ортиқ маблағ сарфлаганди.

Тўғри, ўтган йил деҳқончилик учун бирмунча ноқулай келди. Баҳор серёмғир ўтди. Ёзда ҳарорат етишмади. Куз инжиқлик қилди. Ғўза ривожи кўнгилдагидек бўлмади. Кўсаклар вақтида очилмади. Машина-механизмларнинг самарали ишлаши учун имкон топилмади.

Бироқ юз берган аҳволга фақат об-ҳавони рўкач қилиш инсофдан бўлмас. Ахир ана шундай мураккаб шароитда ҳам мавжуд имкониятларни ишга солган, гектарлар самарадорлигини оширган, сифатли тола олишга эришган ва ниҳоят, планларни дўндириб ўрнига қўя олган, зафар нашидаларини суролган хўжаликлар, районлар бор-ку! Хонқа, Қумқўрғон, Чиноз, Пискент, Шўрчи, Олот, Ғиждувон, Шуманай, Мирзачўл, Ўзбекистон сингари қатор районларнинг хўжаликлари тажрибаси бунга мисол эмасми!

ПАХТА мамлакат экономикасида жуда катта ўрин тутишини эндиликда барча яхши билади. Айниқса, саноатнинг толага бўлган эҳтиёжи йил сайин ошиб бормоқда. Тўқимачилик фабрикаларини ва бошқа корхоналарни тола билан таъминлаш жиддий масала бўлиб турибди. Лекин шунга қарамай, КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети 1988 йил учун республика пахта планини 5 миллион 250 минг тонна қилиб белгилади. Ёки ўтган йилга нисбатан 500 минг тоннага камайтирилди.

Партия ва ҳукуматимиз кўрсатган оталарча ғамхўрликнинг бу янги ёрқин далилини ва яратиб берилган имкониятни тўғри тушунмоқ лозим. Зеро, республикамиз қишлоқ хўжалигининг барча тармоқларини юксак маромда ривожлантириш, жумладан алмашлаб экишни кенг жорий этишга эришиш мақсадида шундай енгиллик берилди. Аммо Ўзбекистон мамлакатнинг асосий пахта базаси бўлиб келганлигини ва у келгусида ҳам шундай бўлиб қолажагини, республика Иттифоқда тайёрланаётган жами пахтанинг 60 процентдан кўпроғини етказиб бераётганлигини, шу боиски уни муттасил кўпайтириб бориш — бизнинг энг муҳим, энг шарафли интернационал бурчимиз эканлигини ҳеч қачон унутмаслигимиз лозим. Қолаверса, бизда ҳар йили пландан ташқари 100-150 минг тонна пахта олишнинг реал имкони бор.

Бунинг учун тармоқдаги камчиликларни қатъият билан тугатиш, хом ашё миқдори ва сифатини янада яхшилаш тадбирлари ҳозирдан кўрилмоғи керак. Камчиликларимиз эса афсуски, оз эмас. Ўтган йили маҳаллий партия ва совет ташкилотлари агросаноат комплекси барча кадрларига нисбатан талабчанликни бўшаштириб юбордилар. Қишлоқ хўжалиги органлари, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари, мутахассислари белгиланган агротехник тадбирларнинг вақтида, юқори сифат билан ўтказилишини таъминлай олишмади. Об-ҳаво ноқулай келганлиги устига кўп жойларда чигит экиш кечиктириб юборилди, ягана вақтида ўтказилмади, ғўза ўсиш даврида минерал ва маҳаллий ўғитларга тўйдирилмади, қондириб суғорилмади, сифатли культивация қилинмади, далалар бегона ўтлардан тозаланмади. Буларнинг ҳаммаси ҳосил етилишини кечиктириб юборди. Устига-устак, ўтган йили дефолиация чоғи биринчи марта ишлатилган дефолиант-хлорат магнийнинг дозасини белгилашда мутахассисларимиз тажрибаси етишмади, жиддий адашувларга йўл қўйишди, пировардида, ҳосил баракасига путур етди.

БУГУН — ЭРТА пахта учун ажратилган кенг майдонларга тракторлар, экиш сеялкалари ёппасига олиб чиқилади. Ҳар бир раҳбар, ҳар бир мутахассис ва ҳар бир деҳқон шуни яхши билиши керакки, куздаги хирмоннинг салмоғи ҳам, сифати ҳам чигит экишнинг қай даражада ўтказилишига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Зотан, мўл ҳосилнинг замини айни шу даврдан бошланади, айни шу кунларда яратилади. Деҳқон таъбири билан айтганда, ҳосилнинг тамал тоши айни шу паллада қўйилади.

Пахтачилик равнақи фан-техника ютуқларини, илғорлар тажрибасини ғоят ишчанлик, қунт ва сабот билан кенг жорий этишни, айни пайтда консерваторларга, даврнинг юксак талабларини тушунишни истамовчиларга қарши муросасиз кураш олиб боришни тақозо қилмоқда. Ғўзани парваришлаш ва ҳосилни йиғиб териб олишнинг индустриал технологиясини жорий этиш, меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг илғор усулларини такомиллаштириш каби муҳим вазифалар партия комитетлари, совет, хўжалик органларининг, колхоз-совхозларнинг раҳбарлари ҳамда мутахассисларининг диққат-эътиборида турмоғи лозим.

Қурултой қатнашчилари республикамиз олимлари олиб бораётган илмий ишлар натижаларига ҳам қатор ҳаққоний эътирозлар билдиришди. Дарвоқе, улар пахтакор-у ғаллакор, сабзаводкор-у — боғбонлар олдида ҳамон қарздор бўлиб қолмоқдалар. Юқори ҳосилли, эртапишар, касалликларга чидамли, машина теримига мослашган, сифатли тола ва чигит берадиган ғўза навларини халқимиз ҳануз орзиқиб кутмоқда. Жойларда ҳали синовлардан ўтмаган, тегишли ижозатлар олмаган турли навларнинг экилишига йўл қўйилаётир.

ЧОРВАЧИЛИК — республика агросаноати комплексининг муҳим тармоғи. Қурултойда бу соҳадаги аҳволга ҳам алоҳида тўхталиб ўтилди. Тўғри, республикамиз чорвадорлари ўтган йили муайян натижаларни қўлга киритдилар. 1985 йилга нисбатан сут ва гўшт тайёрлаш 22 процент, тухум харид қилиш 24 процент ошди. Ёинки, 65 минг тонна гўшт, 168 минг тонна сут, 260 миллион дона тухум кўп етказиб берилди. Ҳар сигирдан соғиб олинаётган сут 370 килограмм ошди ва 2.316 килограммга етди. Фермаларда бирмунча тартиб ўрнатилди.

Лекин масалага қурултойда ўртага ташланган талаблар нуқтаи назаридан ёндашадиган бўлсак, бу соҳада ҳануз қатор камчиликлар борлигини аҳолининг ферма маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини тўла қондириш учун ҳали кўп ишлар қилишимиз зарурлигини яққол англаймиз. Негаки, айрим область ва район партия комитетлари, колхоз ҳамда совхозларнинг партия ташкилотлари тармоқ масалаларига етарли эътибор бераётганлари йўқ, уни ривожлантиришнинг туб муаммоларини ҳали тўла илғаб олишолмаяпти, бошланган яхши ишларни охирига етказишмаётир.

Қурултойда тармоқнинг оқсаб қолаётганлиги сабаблари — чунончи, озуқа етиштиришдек долзарб ишга масъулиятсизлик билан муносабатда бўлинаётганлиги ва бу соҳадаги камчиликлар вақтида, партиявий принципиаллик билан очиб ташланмаётганлиги кескин танқид қилинди. Қатор районларда хўжаликларнинг раҳбарлари оғизда озуқа экинлари майдонларини кенгайтириш, ҳосилдорлигини ошириш зарурлигини таъкидласалар-да, амалда унга етарли эътибор бермаяптилар. Планлар бажарилмаяпти. Ҳосилдорлик ошмаяпти. Гоҳо юқорига қоғозда бор-у, аслида йўқ-ёлғон маълумотлар беріляпти. Натижада, ўтган йили қатор областларда ем-хашак жамғариш топшириқлари барбод берилди. Ширали, илдиз мевали озуқа тайёрлаш планлари бажарилмади. Айниқса, бедазорлар ҳосилдорлиги тушиб кетди, маккажўхоризорлар ғариблашиб қолди.

Бу йил пахта етиштириш плани қисқариши муносабати билан озуқа экинлари, сабзавот, полиз ва қишлоқ хўжалигининг бошқа маҳсулотлари экиш учун жуда катта майдонлар ажратилди. Зеро, республика деҳқончилиги тарихида ҳали ҳеч қачон бу экинларга шу қадар кенг майдон ажратилмаганди. Энди эса ер ҳам, техника ҳам, ишчи кучи ҳам ва бошқа имкониятлар ҳам — барчаси етарли. Фақат топширилган иш учун масъулият ҳисси керак холос. Партия комитетлари масаланинг ана шу томонидан эътиборни кучайтирмоқлари даркор.

ПИЛЛА, ҲЎЛ ВА ҚУРУҚ МЕВА етиштириш борасида ҳам олдимизда муҳим вазифалар турибди. Айниқса, пиллачиликда ҳал этилиши лозим бўлган муаммолар ечимига тезроқ киришиш — тармоқ раҳбарлари, мутахассислари ва мутасадди ташкилотларнинг биринчи галдаги вазифасидир.

Эндиликда саноатда бўлгани каби аграр сектор ҳам ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш, ўз харажатларини ўзи қоплаш, ўзини-ўзи бошқариш йўлига ўтмоқда. Хўжалик юритишнинг янги шароитларида оддий меҳнаткашдан тортиб, мутахассис ва раҳбаргача ишнинг иқтисодий методлари ҳамда илғор технологияларини амалий жиҳатдан ўрганиб олишларига эришмоқ керак.

Меҳнатни ташкил этишнинг пудрат формалари, ишлаб чиқаришнинг цех структураси ва хўжалик ҳисобини кенг жорий этиш, иқтисодий кўрсаткичларни яхшилаш — шахсий ҳамда ижтимоий манфаатларни уйғунлаштиришнинг реал йўлларидир. Буни область, район партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари доимо диққат марказларида тутишлари шарт.

Кўзланган мақсадларга эришишда, шубҳасиз, инсон омилини фаоллаштириш катта аҳамият касб этади. Бунинг учун агросаноат комплекси тармоқларини яппасига юксалтириш масалалари қишлоқни социал жиҳатдан қайта қуриш билан боғлиқ ҳолда олиб борилиши, қишлоқ меҳнаткашларига зарур меҳнат ва турмуш шароитлари яратиб берилиши, янги уй-жойлар, маданий-маиший объектлар қурилиши программалари рўёбга чиқарилиши зарур, албатта. Маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари, касаба союз ва хўжалик органлари буни доимо эсда тутмоқлари ва унга қатъий амал қилмоқлари керак.

Республикамиз қишлоқ хўжалигини турғунликдан юксалиш йўлига олиб чиқишнинг бу шартларини муқаррар амалга ошириш — бизнинг умумхалқ, умумпартиявий, умумдавлат ишимиздир, граждандик ва интернационал бурчимиздир. Зеро, ҳаммамизнинг эзгу мақсадимиз шу! Бутун мамлакатда бўлгани каби Бутуниттифоқ XIX партия конференциясига қизғин ҳозирлик кўраётган Ўзбекистон партия ташкилотининг ҳам азму қарори шу!

ПЛАН ВА МАЖБУРИЯТЛАРНИ ОШИРИБ БАЖАРИШ — БАРЧАМИЗНИНГ ШОН- ШАРАФ ИШИМИЗ!

Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига

ИШ ҚИЗҒИН

● Р. Р. Шредер номли илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли «Тошкент» кўчатчилик совхозининг Янгийўл бўлими ўтган йили пландаги 500 минг сўмлик ўрнига 550 минг сўмлик маҳсулот етказиб бериб, план топшириқларини ортиғи билан бажарган эди. Бу йил ютуқларни мустаҳкамлаш учун астойдил меҳнат қилмоқда. Улар пойтахт области колхоз ва совхозларига кўплаб серҳосил мева ва узум, манзарали дарахт кўчатлари етказиб беришяпти. Ҳозиргача топширилган мевали дарахт ниҳолларн 450 минг донадан ортди. Шунингдек, келгуси йил учун 12 гектар ерда уруғли ва данакли мева кўчатлари, 15 гектар майдонда узум, 3 гектар ерда манзарали дарахт кўчатлари етиштирилмоқда. Ниҳолларни суғориш, қатор ораларига ишлов бериш, озиқлантиришда Шарофат Назирова, Муқаддас Жўраева, Турғуной Хожиматова, Хайри Аҳмедова сидқидилдан меҳнат қилиб, бошқаларга ўрнак бўлмоқдалар.

Т. ЮСУПОВ.

БОҒБОНЛАР ҲИММАТИ

● Зомин районидаги «Горний» совхози картошка етиштиришга ихтисослашган. Хўжаликда боғдорчилик ҳам кенг ривожланяпти. Тоғай Бобомуродов бошлиқ бригада боғбонлари 66 гектар боғни агротехника қоидалари асосида парвариш қилмоқдалар. Ҳозиргача барча мевали дарахтларга шакл берилиб суғорилди. Бу йил улар биринчи марта эл дастурхонига шафтоли, ўрик, олма ва бошқа мевалар армуғон этишади.

А. ҒУЛОМОВ.

ПОЛЬШАДАН КЕЛГАН МЕҲМОН

ПБИП Марказий Комитети социал-иқтисодий бўлими мудирининг биринчи ўринбосари, ПХР сеймининг депутати М. Любчиньский Ўзбекистон ҳаёти билан танишмоқда. У Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасини бориб кўрди, республика пойтахтининг диққатга сазовор жойларини кўздан кечирди.

16 март куни меҳмонни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов қабул қилди.

Шу куни М. Любчиньский Ўзбекистон ССР Госплани экономика ва нормативлар илмий-тадқиқот институти ходимлари коллективига «Корхоналарнинг ўзини-ўзи бошқаруви ва ПБИП социал сиёсатининг баъзи жиҳатлари» мавзуида лекция ўқиди. У республика Министрлар Совети ҳузуридаги раҳбар ходимлар малакасини ошириш институтида, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Экономика институтида, Тошкент Олий партия мактабида ҳам лекциялар ўқийди.

М. Любчиньский Самарқандга сафар қилади.

(ЎзТАГ).

БЕЛГРАДДАГИ УЧРАШУВЛАР

Кеча хабар қилинганидек, КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачев 15 март куни Иосип Броз Тито мемориал ёдгорлик комплексига борди.

Бош секретарь мемориал ходимларига, шаҳар бўйлаб сафарда ўзига ҳамроҳ бўлган югославиялик расмий кишиларга мурожаат қилиб бундай деди: визитим кунларида ўртоқ Тито революциядан кейин ишлаган жойда бўлганимдан жуда хурсандман. Мемориални келиб кўриш билан Иосип Броз Титога, Югославия коммунистларига ўз ҳурматимни, партиямизнинг, совет халқининг ҳурматини изҳор қилишни истаган эдим. Шуни таъкидлаб ўтмоқчиман, мемориалга келиш шунчаки қизиқиш эмас, балки энг аввало менинг партиявий бурчимдир.

Сўнгра совет раҳбари шаҳар дўстлик боғига борди. Визитдан хотира сифатида у кедр дарахти кўчатини ўтқазди.

Бош секретарь пионерлар — табиатни муҳофаза қилиш ташкилоти аъзолари билан танишди. Улардан бири — иккинчи синф ўқувчиси Милена Жоржевич бундай деди: бу ерда биринчи дарахт Қўшилмаслик ҳаракати иштирокчилари бўлган мамлакатларнинг Белграддаги конференцияси муносабати билан ўтқазилган эди. М. С. Горбачев сизлар Қўшилмаслик ҳаракати конференцияси иши муносабати билан барпо этилган боғни парваришлаб катта иш қиляпсизлар, деди.

Кўчат ўтқазиш чоғида кўп сонли хорижий журналистлар ҳозир бўлдилар. Совет раҳбари уларнинг саволларига жавоб қайтариб бундай деди: Югославия раҳбарлари билан дўстона ва амалий вазиятда, ошкоралик руҳида ўтаётган суҳбат чоғида биз ҳамма проблемаларни муҳокама қилмоқдамиз. Биз кўп нарса ҳақида келишиб олдик. Визит давомида биз ҳал этган нарсалар Совет—Югославия муносабатларини ривожлантиришда муҳим аҳамиятга эга бўлади, деб ўйлайман.

Жуда кўп вақтимизни халқаро сиёсат масалаларига бағишламоқдамиз. Бундан буён ҳам баҳамжиҳат ҳаракат қилиш, тинчлик учун, қуролсизланиш учун, халқаро муносабатларни соғломлаштириш учун курашда куч-ғайратларни бирлаштириш зарурати мавжудлигини ҳис этдик. Хуллас, кўриб турибсизки, визитнинг бошланиши яхши бўлмоқда.

Бош секретарь Белград Скупшчинаси «Олтин китоби»га қуйидагиларни ёзиб қолдирди: «Бугун ўтқазилган дарахт барча синовларга бардош берган Совет — Югославия дўстлиги каби мустаҳкам ва бақувват бўлиб ўсаверсин».

* * *

Югославия Коммунистлар союзи Марказий Комитетида КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг Югославия раҳбарияти билан музокаралари давом этди.

М. С. Горбачев билан ЮКС Марказий Комитети Президиумининг Раиси Б. Крунич КПСС билан ЮКС фаолиятининг актуал масалалари юзасидан, иккала партия ва мамлакатлар ўртасидаги муносабатларнинг аҳволи ва уни ривожлантириш истиқболлари тўғрисида, ҳозирги давр ва халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг асосий проблемалари юзасидан манфаатдорлик билан батафсил фикрлашиб олдилар.

* * *

Шу куни ЮСФР Федерация палатасида М. С. Горбачев, КПСС Марказий Комитетининг секретари В. А. Медведев, ЮСФР Президиумининг Раиси Л. Мойсов, ЮКС Марказий Комитети Президиумининг Раиси Б. Крунич иштирокида Совет—Югославия декларациясини қабул қилиш маросими бўлди.

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари И. С. Силаев билан ЮСФР Иттифоқ Ижроия Вечеси Раисининг ўринбосари Я. Землярич СССР билан ЮСФР ўртасида 2000 йилгача бўлган даврда иқтисодий ҳамкорликнинг узоқ муддатли программасини имзоладилар. ЮСФРнинг Москвадаги ахборот-маданият маркази тўғрисидаги битим ҳамда маориф ва илмий даражалар тўғрисидаги ҳужжатларни ўзаро тан олиш ҳақидаги битим ҳам имзоланди.

* * *

М. С. Горбачев куннинг иккинчи ярмида Югославия Коммунистик Ёшлар Союзининг 1943 йилда ҳалок бўлган раҳбари Иво Лола Рибар номидаги машинасозлик бирлашмаси иши билан танишди. Металлга ишлов берувчи нодир ускуналар ва уларга электрон бошқариш системалари, жумладан шахсий компьютерлар ишлаб чиқаришда етакчи ўринлардан бирини эгаллаб турган бирлашма таркибида еттита катта мустақил корхона бор. Бирлашманинг энг муҳим ташқи савдо шериклари орасида совет корхоналари ва ташкилотлари ҳам бор.

Рақамли программа билан бошқариладиган станоклар, ишлов бериш марказлари, саноат роботларини ишлаб чиқарадиган цех билан танишилгандан сўнг бирлашмадаги ўз-ўзини бошқариш органлари, маъмурият ва ижтимоий-сиёсий ташкилотлар вакиллари билан учрашув бўлди.

Бош директор М. Милоевич совет раҳбарини табриклаб бундай деди: коллективимиз ўзи ишлаб чиқарган кўпгина станоклар ва ускуналар совет заводларида ишлатилаётганлиги билан фахрланади. Бу ҳамкорлик ривожланиб бормоқда. Аммо биз эришилган даражада тўхтаб қолмоқчи эмасмиз.

Учрашувда М. С. Горбачев нутқ сўзлади. У бундай деди: партияларимиз ва халқларимизнинг, иккала мамлакат ишчилар синфининг дўстлиги — Югославия заминидаги ҳар қандай учрашувнинг негизидир. Айни шу сабабли бизнинг алоқаларимиз самимийлик, хайрихоҳлик, дўстлик руҳида ўтмоқда. Сизларни ишонтириб айтаманки, совет кишилари — коммунистлар ҳам, партиясизлар ҳам, катталар ва ёшлар ҳам бу дўстликка содиқдирлар, уни қадрлайдилар. Дўстликни сақлаб қолиш учун улар ҳамма ишни қилдилар, уни мустаҳкамлаш учун зарур бўлган ҳамма ишни қилаверадилар. Бунга сизларнинг ишончларингиз комил булаверсин.

Сизлар меҳнат қилишни биласизлар. Сизларга янги катта-катта муваффақиятлар тилаймиз. Сизлар тайёрлаган маҳсулотлардан Москва, Минск, бошқа жуда кўп шаҳарлардаги корхоналарда фойдаланилмоқда. Ҳамкорлигимиз қандай кенг тус олди! Бу ҳамкорлик сизларга ҳам, бизга ҳам фойдали деб ҳисоблайман, чунки олға томон ҳаракат қилиш вазифаларини қўлни-қўлга бериб, ёнма-ён туриб, биргаликда ҳал этишга имкон беради.

Визит ҳамкорлигимиз даражаси юксаклигини тасдиқламоқда. Кеча жуда мазмунли ва узоқ давом этган музокаралар, фикрлашувлар, ахборотлар бўлди. Биз бу музокаралардан жуда мамнунмиз. Қилинган ишлар халқларимиз ва мамлакатларимизга, социализмга, шугина эмас — дунёда соғлом муносабатларни ўрнатишга хизмат қилади. Аммо биз буларнинг ҳаммасини қайд этар эканмиз, шундай бўлса ҳам, ўз музокараларимизни, энг аввало, ҳамкорлигимиз кенгайиб, мустаҳкамланиб, янада чуқурлашиб бориши учун, сиёсий мулоқотни ҳам, иқтисодий ҳамкорликни ҳам, фан ва маданият соҳасидаги ҳамкорликни ҳам федерал даражада, регионал даражада, корхоналар даражасида, шахсий мулоқотлар даражасида ўз ичига олиши учун асосан нималар қилиш кераклигига бағишладик.

Биз дунёдаги аҳволни муҳокама қилишга, шу жумладан қуролсизланиш жараёни авж олишига кўмаклашиш учун, халқларнинг ядро қуролини тугатиш учун, қурол-яроғларнинг бошқа турлари — ҳам химиявий қуроллар, ҳам оддий қурол-яроғларни қисқартириш учун кураши кучайиб бориши учун қандай қилиб яхшироқ ҳаракат қилишни муҳокама қилишга кўп вақт сарфладик.

Биз музокараларнинг қандай ўтганлигидан мамнунмиз. Музокаралар қарашларимизнинг кенг кўламдаги ўхшашлиги, ошкоралиги билан ажралиб турди. Самимий, дўстона, рўй-ростлик муҳитида ўтди. Бу гапларимни дастлабки ҳисобот сифатида қабул қилишларингизни сўрайман. Совет делегацияси ҳам, Югославия раҳбарияти ҳам энг асосий ишни бажарди — дўстликни мустаҳкамлаш учун, алоқаларимизни ҳар томонлама ривожлантириш учун курашаётган Югославия халқининг, Совет Иттифоқи халқининг иродасини ифода этди.

Шу ерда, ишлаб чиқариш коллективида иқтисодий ҳамкорлик тўғрисида бир иккиоғиз гапириб ўтмоқчиман. Ҳозир биздаги ибора билан айтганда, савдо-сотиқнинг ўзи билан узоққа бориб бўлмайди. Кооперация, оқилона меҳнат тақсимоти, фан-техника ҳамкорлиги, бир-бирнмизнинг ишимизни ўзаро тўлдириш зарур. Фақат мана шундай йўлдан борган тақдирдагина суръатни оширишимиз ва илғор мамлакатлар билан баравар қадам ташлашимиз мумкин.

Бизнинг қайта қуришимиз — ўзимиз танлаб олган сиёсатдир. Қайта қуриш — биз учун керак. Аммо бизнинг қайта қуришимиз бутун дунё учун ҳам жуда катта аҳамиятга эга эканлигини тушунамиз. Биз социалистик мамлакатлардаги ўз дўстларимиз олдидаги, ҳам бутун дунё меҳнаткашлари олдидаги масъулиятимизни ҳис этамиз.

Бизнинг орқага қайтишимизга йўл йўқ. Биз ҳатто бу йўлда тўхтаб ҳам қололмаймиз. Бизнинг битта йўлимиз бор. Шу сабабли биз дадил олға ҳаракат қилаверамиз, авантюраларсиз, катта сакрашларсиз ва босқичлардан сакраб ўтмай, аммо танлаб олган йўлимиздан қатъият ва изчиллик билан олға бораверамиз. Бу — ишчилар синфи, деҳқонлар, зиёлилар, ёшлар, ветеранларнинг бутун кучини — жамиятимизнинг бутун кучини қайта қуришга, социалистик жамиятимизни янгилашга жалб этиш учун жамиятимизни демократиялаш йўлидир.

Биз демократизм, маҳаллий меҳнат коллективлари ташаббусларини кенг ривожлантириш билан тўғри сиёсатни белгилаб берадиган, техника сиёсати ва хўжалик сиёсатини белгилаб берадиган марказ ўртасида ўзаро тўғри муносабатни топишимиз лозим. Бу шунинг учун ҳам жуда муҳимки, хатолардан холи бўлишга имкон беради, агар бундай хатоларга йўл қўйилса, улар Совет Иттифоқи каби давлатда, айниқса, жуда қимматга тушади.

Совет Иттифоқи — кўплаб халқлар, юздан ортиқ миллат яшайдиган мамлакатдир, бу — республикалар, автоном областлар, миллий округлардир. Ҳар бир республикада миллий зиёлилар камол топган, ҳар бир халқнинг ўз қадр-қиммати мустаҳкамланган. Шу сабабли ҳозир биз республикалардаги аҳволни ҳисобга олмай туриб, мамлакатимизнинг бепоён кенгликларида яшаётган ҳар бир миллатнинг, ҳар бир элатнинг манфаатларини ҳисобга олмай туриб, бирорта масалани ҳам ҳал қила олмаймиз. Биз буни унутиб қўйган жойларимизда бизга эслатиб қўйишмоқда. Қайта қуриш давомида бу масалаларга жуда катта эътибор бермоқдамиз. Мен сизларга ана шулар ҳақида гапирмоқчи эдим. Яна бир нарсани илова қилишим мумкин: биз социалистик мамлакатларнинг ҳар томонлама ҳамкорлик қилиши, барча йўналишларда улар билан баҳамжиҳат ҳаракат қилиш, бутун дунёда тинчликни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш тарафдоримиз.

А. БЕЛИКОВ,
В. КУЗНЕЦОВ,
А. КОНДРАШОВ,
Г. ШИШКИН.
(ТАСС махсус мухбирлари).

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармони

Ўзбекистон ССР Олий Советини чақириш тўғрисида

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Советининг саккизинчи сессияси 1988 йил 7 апрель куни Тошкент шаҳрида чақирилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари
А. РОМАНОВСКИЙ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри, 1988 йил 16 март.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми шуни маълум қиладики, ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Совети саккизинчи сессиясининг муҳокамасига қуйидаги масалаларни киритиш назарда тутилмоқда:

1. Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини бошқаришнинг бош схемаси тўғрисида.
2. «Ўзбекистон ССР давлат турмушига оид муҳим масалаларни халқнинг муҳокама қилиши тўғрисида» Ўзбекистон ССР Қонуни лойиҳаси ҳақида.
3. Миллатлараро муносабатлар ва интернационал тарбия масалалари юзасидан Ўзбекистон ССР Олий Советининг комиссиясини тузиш тўғрисида.
4. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш ҳақида.

АГРАР ФАННИНГ МУҲИМ ВАЗИФАЛАРИ

Қишлоқ хўжалигини қайта қуриш борасидаги амалий чора-тадбирларни рўёбга чиқариш, Озиқ-овқат программасини муваффақиятли бажариш кўп жиҳатдан илмий тадқиқотлар самарадорлигини оширишга боғлиқдир. ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлимининг йиллик умумий йиғилишида шу ҳақда гапирилди. ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими президиумининг раиси, ВАСХНИЛ академиги Ш. А. Акмалхонов бўлимнинг 1987 йилги иш якунлари ҳамда 1988 йилги вазифалари ҳақида доклад қилди.

Доклад ва нутқларда таъкидланганидек, ўтган йили бир қанча йирик тадқиқотлар адо этилди. Ўрта Осиё республикаларининг қишлоқ хўжалигини 2005 йилгача ривожлантириш концепцияси ишлаб чиқилди, «Пахта», «Гўшт — сут», «Донли экинлар», «Сабзавот — полиз маҳсулотлари — картошка», «Мева—резавор — мева — узум», «Ипак» илмий-техника программалари устидаги ишлар давом эттирилди. Бир қанча янги илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини илмий жиҳатдан таъминлаш марказлари ташкил этилди.

Аммо йиғилишда таъкидлаб ўтилганидек, регионадаги илмий муассасалар ишлаб чиқаришга ҳали ҳам суст таъсир ўтказмоқдалар. Кейинги уч йил мобайнида ғўза ҳосилдорлиги гектар бошига 4—5 центнер камайиб кетди. Дон, озуқа, сабзавот экинлари майдонининг самарадорлиги паст. Агросаноат комплекси қайта ишлаш тармоқларининг муаммолари юзасидан ҳанузгача тадқиқотлар ўтказилмаяпти. Ваҳолонки, региондаги пахта тозалаш, консерва, ёғ-экстракция, кондитер саноатининг аҳволи илмий муассасаларнинг зудлик билан ёрдам беришига муҳтождир.

Илмий фаолиятда турғунлик ҳолатлари ўткир сезилиб турибди. Олимлар агросаноат комплекси соҳасида рўй бераётган социал-иқтисодий жараёнларни дуруст таҳлил этмаяптилар, ишлаб чиқаришнинг кўпгина муҳим масалаларига тегишли жавобларни топиб бера олмаяптилар. Кейинги йилларда тадқиқотларнинг самарадорлиги анча пасайиб, илм-фан ютуқларини жорий этиш ҳажмлари камайиб кетди. Илмий маҳсулот сифати қайта қуриш талабларига мувофиқ эмас. Ана шу камчиликлар агросаноат комплексининг энг муҳим тармоғи бўлмиш пахтачиликка, айниқса ёмон таъсир қилмоқда, сўнгги чорак аср мобайнида пахта етиштириш технологияси амалда унча ўзгаргани йўқ.

Г. С. Зайцев номли Бутуниттифоқ ғўза селекцияси ва уруғчилиги илмий-тадқиқот институтининг иши дуруст натижа бермаяпти, Қорақалпоғистон деҳқончилик илмий-тадқиқот институтидаги ишларнинг аҳволи ташвиш уйғотмоқда, Ўрта Осиё қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва электрлаштириш илмий-тадқиқот институтининг иши кўп эътирозларга сабаб бўлмоқда, бу институт асосий кучларни бош масалаларни ҳал этишга сафарбар эта олмади, унинг планида ҳамон майда-чуйда мавзулар кўп. Ўрта Осиё қишлоқ хўжалик экономикаси илмий-тадқиқот институтининг ишида ҳам худди шундай камчиликлар бор. Аграр иқтисодий фан ҳаётдан орқада қолмоқда. Қишлоқлардаги социал-иқтисодий жараёнлар назарий жиҳатдан идрок этилмаяпти.

Йиғилиш илмий-тадқиқотларнинг истиқболларини муҳокама қилди ва олимларни агросаноат комплексида фан-техника тараққиётини жадаллаштиришнинг асосий вазифаларини ҳал қилишга куч-ғайратларни сарфлашга даъват этди.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари В. А. Антонов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, республика Давлат агросаноат комитетининг раиси И. Ҳ. Жўрабеков, КПСС Марказий Комитетининг масъул ходими А. А. Вершинин иштирок этдилар.

(ЎзТАГ).

СОВЕТ ХАЛҚИГА ЭЗГУ ТУЙҒУЛАР ИЗҲОРИ

БЕЛГРАД, 15 март. (ТАСС махсус мухбирлари). Бугун Федерация палатасида ЮСФР Президиуми билан ЮКС Марказий Комитети Президиуми КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачев шарафига зиёфат бердилар. КПСС Марказий Комитетининг секретари В. А. Медведев, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари И. С. Силаев, СССРнинг ЮСФРдаги элчиси В. Ф. Мальцев, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчиси Г. Х. Шахназаров ҳам шу ерда бўлдилар.

Залда ЮСФР Раиси Л. Мойсов, ЮКС Марказий Комитети Президиумининг Раиси Б. Крунич, ЮСФР Скупщинасининг Раиси М. Рожич, ЮСФР Иттифоқ Ижроия Вечесининг Раиси Б. Микулич, бошқа давлат ва партия арбоблари, Сербия Социалистик Республикасининг раҳбарлари, ЮСФРнинг СССРдаги элчиси М. Вереш бор эдилар.

Л. Мойсов [illegible] мурожаат этиб, нутқ сўзлади. Муҳтарам Бош секретарь, Сизни Югославия Социалистик Федератив Республикаси Президиуми билан Югославия Коммунистлар союзи Марказий Комитети Президиуми номидан табриклаб, мамлакатимизда бўлишингиз завқли ўтишини тилашдек ёқимли вазифа менинг зиммамга тушди ва бундан мен шахсан ғоят мамнунман, деди у.

Музокаралар давомида бизнинг ўз-ўзини бошқарувчи федератив социалистик тузумимиз моҳиятини Сизнинг кўз ўнгингизда тасвирлаб бериш, шунингдек ҳозирги вақтда меҳнаткашлар, Коммунистлар союзи, барча халқларимиз ва элатларимиз сарфлаётган куч-ғайратларни намойиш этиш ниятидамиз. Сизлар бизнинг мамлакатимиз билан — социалистик революция мамлакати билан яқинроқ танишиб олишингизни хоҳлаймиз, мамлакатимизнинг ривожланиши қаршиликка ва турғунлик ҳолатларига дуч келмоқда, аммо у доимо олға ҳаракат қилишга интилмоқда, мамлакатимиз ўз ғалабалари ва принципларини ҳурмат қилади, берилган қурбонларни эсда тутади ва бошқа мамлакатларда берилган қурбонларни қадрлай олади.

— Бугун биз иккинчи жаҳон уруши йилларида биргаликдаги курашимизни ва умумий катта талафотларни эсга оламиз, ўша қийин кунларда тобланган дўстликни эсга оламиз. Октябрь революциясининг шонли кунлари умумий хотираларимизда абадий сақланиб қолади. Бу революцияда Югославиянинг неча ўн минглаб революционерлари, шу жумладан ўша пайтда ёш бўлган Иосиф Броз ҳам қатнашган эдилар. Уларнинг баъзилари, чунончи, Данило Срдич ва Олеко Дундич Қизил Армиянинг донгдор командирлари бўлган эдилар. Дарвоқе, биз Совет Иттифоқига ҳужум қилинган кун, 1941 йил 22 июнида Югославия коммунистлари Югославия халқларига мурожаат этиб, фашист босқинчиларига қарши курашда СССРга бутун воситалар билан ёрдам бериш ҳақида қилган даъватни ҳеч қачон унута олмаймиз.

Бизнинг умумий тажрибамиз ва эътиқодимиз, олдимизда турган вазифалар бундан бошқача иш тутишга йўл қўймайди. Биз тараққиётнинг ҳозирги босқичида ўзимиз бошдан кечираётган кўпгина қийинчиликлар ҳақида ошкора ва танқидий гапиряпмиз. Бошқаларнинг тажрибаси ҳамиша ўз фикр-мулоҳазаларимизни бойитади. Совет Иттифоқида рўй бераётган янги жараёнлар мамлакатимизда зўр қизиқиш билан кузатиб борилмоқда ва эътироф этилмоқда. Ўртоқ Горбачев, Сизнинг социалистик тафаккур хазинасига ва Совет Иттифоқидаги социалистик ижтимоий муносабатларни демократик ривожлантириш практикасига, халқаро муносабатлардаги иқлимни умуман ўзгартириш йўлидаги куч-ғайратларга шахсан қўшаётган ҳиссангизни биз юксак баҳолаймиз. Бизнинг фикримизча, бу — мамлакатингизда қайта қуриш сиёсати ва эълон қилинган [illegible] кўзловчи ислоҳотларнинг моҳиятини.

Биз халқаро майдонда ҳам, шунингдек бошқа социалистик мамлакатларда ҳам кенг миқёсда рўй бераётган жараёнларга ҳам айни шундай назар билан қараймиз. Социализм қурилиши чоғидаги ҳар қандай ғоя, [illegible]

[illegible] Ўша 1955 ва 1956 йилларда Белград ва Москва декларацияларида биз биргаликда тасдиқлаган принциплар шу анъананинг моҳияти, барча ютуқларнинг негизи ва ҳаракатланувчи кучи бўлиб қолмоқда. Ҳозир ҳам биз янги декларация қабул этаётганимизда мана шу универсал принципларнинг чинакам сўнмас қимматини тасдиқлаймиз, бу декларация, айни вақтда бизнинг келажакдаги муносабатлар хусусидаги фикрларимизни ҳам, шунингдек тинчлик, хавфсизлик ва тараққиётга элтадиган йўлдаги қарашларимизни ҳам акс эттиради.

Биз ўз муносабатларимизда эришган натижаларимиз қирқ йил аввалги қийин даврни ҳам очиқ-равшан, тажрибани ва ўтмиш сабоқларини муносиб ҳурмат билан эсга олиш ҳамда давлатлар, халқлар ва партияларнинг тенг ҳуқуқлилиги тўғрисидаги, ҳар бир халқнинг ўз тараққиёт йўлини танлаш ҳуқуқи, ҳар бир партиянинг эса ўз нуқтаи назарига ва ўз практикасига эга бўлиш ҳуқуқи тўғрисидаги қоидалар ўзига йўл очиб, кенг миқёсда тушунарли ва мақбул бўлиб қолганлигини масъулият ва мамнуният туйғуси билан қайд этиш имконини беради. Ўз-ўзини бошқариш тўғрисидаги, инсон озодлиги ва бахти ҳақидаги ҳақ гапни айтиш ҳуқуқини ҳеч ким ўзиники қилиб ололмайди, чунки булар социализмнинг ва ҳар қандай илғор ижтимоий тузумнинг моҳиятидир. Ўртоқ Горбачев, мана шуларнинг ҳаммасида Сиз ўзингизга, Совет Иттифоқи Коммунистик партиясига ва Совет Иттифоқига бутун дунёда муносиб эътибор келтираётган ва Сиз «янгича тафаккур» деб атаётган нарсанинг бир қисмини ҳам билиб оласиз.

Барча поғоналардаги ва ҳамма соҳалардаги Югославия — Совет сиёсий мулоқотлари эндиликда янги мазмун касб этиб, ўзига янги омил олаётганлигини ҳақли равишда айтиш мумкин. Шу кунларда Белграддаги музокараларимиз, шунингдек бўлғуси учрашувлар бундан яққол далолат беради. Бундай мулоқотлар социализм қурилишидаги тажрибани ўзаро бойитишга, унинг обрў-эътиборини янада оширишга хизмат қилади.

Мамлакатларимиз ўртасидаги иқтисодий ҳамкорликка бир неча бор юқори баҳо берилди. Ҳамкорлигимиз шундай баҳога лойиқдир. Аммо биз ҳамиша, айниқса келгуси йилларда бундан кўпроқ натижаларга эришишимиз мумкин. Бунда мен иккала мамлакат халқ хўжаликларининг қудрати ва ресурсларини, амалда исботланган бир-бирини ўзаро тўлдиришини, экономика, саноат ва фан-техника соҳаларидаги ҳамкорликда дунёдаги тараққиётнинг ҳозирги жараёнларига янада мувофиқроқ келадиган жўшқинроқ усулларни топиш йўлидаги ижодий имкониятни назарда тутаман. Шу нуқтаи назардан олганда умуман иқтисодий муносабатларни янада ҳар томонлама ривожлантириш йўлидаги тўсиқларни имкони борича тезроқ тугатиш зарурлиги ўз-ўзидан келиб чиқмоқда.

Фан, маданият, маориф соҳаларидаги, ахборот соҳасидаги ҳамкорлигимизда бундан ҳам яхшироқ натижаларга эришишимиз мумкин. Бу натижалар инсоннинг ақл-заковат ютуқларини баҳам кўриш, халқларимизни тузукроқ ўзаро таништириш ва яқинлаштиришга кўмаклашиш эҳтиёжларига тўлиқроқ мос келиши керак.

Қуролланиш пойгаси жараёнини тўхтатиш — янада хавфсизроқ халқаро муносабатларни ривожлантириш йўлидаги куч-ғайратларда биринчи ва энг зарур вазифадир. Ўртача ва камроқ олислик ракеталари хусусидаги Совет — Америка битими ҳақли равишда тарихда мислсиз тарихий имконият, деб аталди. Бу қирқ йилдан кўпроқ вақтдан бери биринчи бор ядровий аслаҳахоналарни қисқартиришдан дарак берувчи муҳим ҳужжатгина эмас. Унинг кенгроқ сиёсий ва психологик самараси бор: у барча халқлар учун мустаҳкам тинчлик ва хавфсизликка, қурол-яроғсиз дунёга эришишнинг бошқа йўлларини излаш зарур, деган фикрни келтириб чиқаради.

Қўшилмаслик сиёсати принципларига асосланиб келаётган Югославия Социалистик Федератив Республикаси ўз фаолиятида тинчликсевар ва адолатлироқ дунё тўғрисидаги социалистик олий мақсадларга амал қилмоқда. Ана шу олий мақсадлар революция давомида бизга илҳом бериб келган ва ҳозирги вақтда ҳам бизга доимо илҳом бериб турибди.

Сизнинг визитингиз ва биз ўтказаётган амалий музокаралар муносабати билан яна бир бор чуқур мамнуният изҳор этишга, шунингдек иккала социалистик мамлакатимиз ўртасидаги, Югославия Коммунистлар союзи билан Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ўртасидаги самарали, тенг ҳуқуқли ҳамкорликнинг янада қулай истиқболлари хусусида умид билдиришга ижозат бергайсиз, деди сўзининг охирида Л. Мойсов. Бу муносабатларнинг қулай ривожланиши келгусида ҳам ўзимиз қабул этган декларацияга биз ёзиб қўйган ва бизнинг дунёга мурожаатномамиз деб ҳисоблайдиган юксак принципларга риоя этишда бундан буён ҳам илҳомбахш намуна бўлиб хизмат қилишга ишонамиз.

М. С. Горбачев жавоб нутқи сўзлади.

Биз Югославия диёрига қадам қўйган дастлабки дақиқалардан бошлаб бизга нисбатан сидқидиллик ва хайрихоҳлик, ғоят дўстона муносабат муҳитини ҳис этдик, деди у.

Меҳмондўстлик ва иззат-икром учун, совет халқига изҳор этилган эзгу туйғулар учун ўз номимдан ва ўртоқларим номидан Югославия раҳбарларига ва Белград аҳолисига астойдил миннатдорчилик билдирмоқчиман.

Музокараларимиз давомида биз жуда кўп масалалар хусусида югославиялик ўртоқлар билан батафсил фикрлашдик. Бу — ошкора, ўртоқларча, амалий суҳбат бўлди, бу суҳбат Совет — Югославия муносабатларининг бутун комплексига яхши омил бахш этади, деб умид қиламиз.

Биз қабул этган декларация ҳам шунга хизмат қилиши шубҳасиз. У 1955—56 йиллардаги тарихий ҳужжатларнинг барча асосий қоидаларини мустаҳкамлайди.

Айни вақтда унда ўтган ўн йилликлар давомида орттирилган бой тажриба, атрофимиздаги дунёда рўй берган катта ўзгаришлар акс эттирилган.

Бизнинг муштарак ниятларимиз ўзаро алоқаларнинг янги манбаларини ижодий қидириб, шу алоқаларни янада мустаҳкамлашдан, биргаликдаги куч-ғайратларнинг хилма-хил усулларини ишга солишдан иборат.

Агар экономика ҳақида гапирадиган бўлсак, оддий товар айирбошлаш: сиз-бизга, биз-сизга принципи асосига қуриладиган алоқалар ўрнини куч-ғайратларни бирлаштиришга, бир-биримизнинг кучли жиҳатларимиздан фойдаланишга, кооперацияга асосланган янада етукроқ муносабатлар оладиган пайт келди. Кооперация — замоннинг ҳақиқий рамзидир.

Бизнинг югославиялик ўртоқлар билан суҳбатларимизда ҳозирги пайтда ғоят долзарб бўлган ва давлатларимизнинг манфаатларига чуқур дахл қиладиган, одамларимизнинг фикр-зикрини банд қилиб турган проблемалар асосий ўринни олди, десак бўлади. Бу ўринда мен социалистик жамиятга янги сифат бахш этиш масаласини назарда тутаман.

Социалистик дунёда янги ижтимоий тузумга янги ҳаётий куч бахш этиши, уни барча жиҳатлардан — иқтисодий, сиёсий, мафкуравий жиҳатлардан бир поғона юқори кўтариши лозим бўлган ўзгартишлар ва ислоҳотлар жараёни авж олиб бормоқда.

Бу жараён турлича ўтаётганлиги табиий. Ҳар бир мамлакатда унинг миллий хусусиятлари бор.

Мана шунинг ўзи ҳам социализмни ўзини-ўзи ривожлантиришга, янгилашга қодир бўлмаган бир тарздаги жамият деб қараш нақадар нотўғри эканини исботлаб турибди.

Биз социализмнинг келажагига астойдил ишонамиз. Албатта, биз Совет Иттифоқида бошлаган қайта қуриш партия билан халқнинг ижодий кучларини зўр бериб ишга солишни талаб қилади, анчагина вақтни олади. Аммо биз тўғри йўлни танлаб олганимизга, бу йўл халқнинг турмуш даражасини анча яхшилаш, социалистик ғоянинг ўзига янги жозиба бахш этишига ишончимиз комил.

Бўлиб ўтган музокараларда халқаро турмушнинг Совет Иттифоқи ва Югославия манфаатлари бевосита туташадиган соҳаларига алоҳида зўр эътибор берилди. Биринчи галда тинчлик ва қуролсизланиш учун курашнинг энг муҳим муаммоларига, Европадаги вазиятга, қўшилмаган давлатларнинг жаҳон сиёсатидаги ролига катта эътибор берилди.

Шу ерда, Белградда бўлиб ўтган биринчи конференциядан бошлаб Қўшилмаслик ҳаракати катта ва мураккаб йўлни босиб ўтди. У сон жиҳатдан неча марталаб ўсди, ўзининг халқаро обрў-эътиборини мустаҳкамлади. Қўшилмаган давлатлар ўзларининг социал ва сиёсий соҳаларидаги барча тафовутларга қарамай, ҳозирги замоннинг туб масалаларида ягона позицияларда туриб ҳаракат қилаётганликларини унинг энг катта ютуғи, деса бўлади.

Қуролсизланиш, халқларнинг озодлик ва мустақиллик йўлидаги, иқтисодий муносабатларни одилона негизларда қайта қуриш йўлидаги, ахборот соҳасида янги тартибни қарор топтириш йўлидаги курашини қўллаб-қувватлаш ва бошқалар мазкур масалалар жумласига киради.

Қўшилмаган давлатлар орасида Совет Иттифоқининг яхши дўстлари кўп. Биз уларнинг статусига ҳурмат билан қараймиз, замонамизнинг йирик сиёсий кучи бўлмиш Қўшилмаслик ҳаракатининг позициясини эътиборга олишга интиламиз.

Кескин жаҳоншумул муаммолар юки ишкаллаштириб турган ва оммавий қирғин қуроли тўлиб-тошиб ётган ҳозирги ўзаро боғлиқ ва айни вақтда зиддиятли дунёда ҳаммамизнинг уруш хавфи йўлига тўсиқ қўйишдан ҳам муҳимроқ ишимиз йўқ.

Ҳозир, гарчи, унчалик катта бўлмаса ҳам бу йўлда биринчи қадам қўйилди. Бироқ бундан кейин бошқа қадамлар қўйилиши учун ҳамманинг ва ҳар бир кишининг юксак сиёсий масъулияти зарур.

Биз Ғарбдаги баъзи сиёсий кучларнинг эндигина бошланган қуролсизланиш ўрнини янги қўшимча қуролланиш билан тўлдириш йўлидаги уринишларига салбий муносабатимизни рўй-рост ва очиқ-ойдин айтяпмиз.

Дарвоқе, биз бу ҳақда гап бошлашимиз биланоқ Ғарб матбуоти гўё Совет Иттифоқи АҚШ билан НАТО ўртасига, шу блокнинг бошқа аъзолари ўртасига нифоқ солмоқчи, деб шовқин-сурон кўтармоқда. Бизнинг бундай ниятимиз йўқлигини илгари ҳам айтган эдим, яна бир бор такрорлайман. Биз фақат қитъанинг парчаланиши чуқурлаштирилишига қаршимиз, халқларнинг яшаши учун чинакамига қулай бўлган Умумевропа хонадонини барпо этиш ва ободонлаштириш тарафдоримиз.

Европаликлардан бошқалар ҳам бунга ўз ҳиссасини қўшиши мумкин. Қитъанинг муштараклиги тўғрисидаги фикрларимиз унинг мумтозлиги ғояларидан, европоцентризмдан олисдир.

Умумевропа хонадони бўш жойда барпо этила бошлаётгани йўқ. Хельсинки жараёни ўзанида юзага келган кўп нарсалар унинг пойдеворига қўйилган. Хўш, келгусида нима қилиш керак, деган масала пайдо бўлади. Бошқа ҳамма ердагидан кўра ҳам бу ерда, аввало, ядровий, химиявий, оддий қурол-яроғлар аслаҳахоналарини қисқартириш зарур. Хавфсизлик ҳамма учун фақат тенг бўлиши мумкин, ҳарбий доктриналарнинг қатъий мудофаа характери унинг энг муҳим шарти бўлиб қолиши лозим.

Давлат, миллат, экономика манфаатларининг хилма-хиллигини тан олиш билан бирга улар ўртасидаги тўқнашувлар вайронагарчилик тусини олмаслигига интилиш керак. Европадаги яхши қўшничиликнинг ҳалол ва самарали сиёсати, янгича фикрлаш позицияларига асосланувчи сиёсат керак.

Экономика — халқаро муносабатларни қуриш цементи, дейиш мумкин, Европадаги барча мамлакатлар ўртасида мавжуд ва ривожланиб бораётган савдо-сотиқ алоқалари, иқтисодий ҳамкорлиқ бугунги кундаёқ ҳозирча заифроқ бўлса ҳам қандайдир муштаракликни кучайтирмоқда.

Бу гап маданиятга ҳам тааллуқлидир. Европа халқларининг маънавий турмуши нақадар фарқли ва ўзига хос бўлса ҳам унда умумийлик кўп. Ҳозир, электроника, информатика, замонавий коммуникациялар даврида бу умумийликни аниқлаш ва мустаҳкамлаш — бемалол бажарса бўладиган ва бунинг устига, Европанинг тинч келажаги назарда тутилган тақдирда ҳаётий зарур ишдир.

Биз Умумевропа хонадонини бундан буён барпо қилиш йўлларини мана шундай тасаввур этамиз. Башарти Европанинг парчаланишини бартараф қилиш зарурлиги ҳақида тез-тез гапираётган Ғарб давлатларининг раҳбарлари ҳақиқатан ҳам бундан манфаатдор бўлсалар, бизнинг фикримизча, ҳозир бу йўлдан олға силжиш учун тарихий имконият очилмоқда.

Бундан бошқа йўл оқилона эмас, у барча халқларнинг манфаатларига зид бўлган бўлур эди. Бундан ташқари у мутлақо ҳалокатли йўл бўлур эди.

Азиз дўстлар! Жуда кўп нарсалар — олис тарих ҳам, уруш йилларидаги жанговар ҳамдўстлик ҳам, маданиятларнинг яқинлиги ҳам, тилнинг қардошлиги ҳам, кейинги ўн йилликлардаги хилма-хил амалий ҳамкорлик ҳам мамлакатларимизнинг халқларини ўзаро боғлаб турибди. Буни бу ерда, Югославияда, айниқса, кучли ҳис этасан, киши.

Югославия коммунистлари, мамлакат меҳнаткашларининг кўп йиллик қизғин ишлари яхши самараларини кўриб қувондик.

Ўртоқлар, учрашувларимиз ва суҳбатларимиз натижасида Совет — Югославия ҳамкорлиги иккала мамлакатларимиз халқларининг манфаатлари йўлида, тинчлик ва социализм манфаатлари йўлида ривожланиб, мустаҳкамланаверишига яна бир бор ишонч изҳор этишга ижозат бергайсизлар.

Югославия Коммунистлар союзига, қардош югослав халқига барча ишлари ва ташаббусларида муваффақият тилаймиз, деди пировардида М. С. Горбачев.

* * *

Л. Мойсов билан М. С. Горбачевнинг нутқлари қарсаклар билан кутиб олинди. Нутқлар тугагач, иккала мамлакатнинг Давлат Гимнлари ижро этилди.

Дўстона вазиятда ўтган зиёфатдан кейин Югославия санъат усталари концерт қўйиб бердилар.

А. БЕЛИКОВ,
А. КОНДРАШОВ,
Г. ШИШКИН.

• *Партия турмуши: идеология ва ҳаёт*

ТИЛГА МЕҲР — ЭЛГА МЕҲР

РУС ТИЛИНИ ЎҚИТИШ ВА ЎРГАНИШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ШАҲАР ПАРТИЯ КОМИТЕТИ НАЗОРАТИДА

Ҳозирги мураккаб революцион жараён — қайта қуриш даври идеология, сиёсий-тарбиявий ишларни кучайтиришни, omманинг ғоявий онгини, маънавий савиясини ўстиришни тақозо этмоқда. Маълумки, қайта қуришнинг муваффақияти ягона оилада яшаб меҳнат қилаётган халқларимиз — турли миллат ва элатларнинг бузилмас дўстлигига, ёш авлоднинг ҳар жиҳатдан баркамол вояга етишига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Бунинг учун эса омма ўртасида интернационал ва ватанпарварлик тарбияни сира бўшаштирмаслик лозим. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг IX пленумида таъкидланганидек, «Меҳнаткашларни интернационал тарбиялаш ва миллий муносабатларни такомиллаштириш проблемалари жиддий ташвиш туғдирмоқда. Ҳали яқин-яқинларгача ҳам бу ишда муаммо йўқ, деб ҳисоблаб келинган эди, эндиликда бу иш билан чуқур шуғулланиш зарур».

Меҳнаткашларни интернационал руҳда тарбиялашда рус тилининг аҳамияти катта. Улуғ Ленин тилини иккинчи она тили деб билаётган турли миллат ва элатлар рус тили орқали ўзаро ҳамкорлик қилмоқдалар, жаҳон илм-фан ютуқларидан, адабиёт хазиналаридан баҳраманд бўлмоқдалар. Шу боисдан халқимиз рус тилини камолот калити, деб атайди.

Қарши шаҳар партия комитети меҳнаткашларни интернационал руҳда тарбиялашга, миллатлараро алоқа воситаси бўлган рус тилини ўрганишни яхши йўлга қўйишга алоҳида эътибор бераётир. Шаҳардаги корхона, ташкилот ва муассасаларда, олий ва ўрта махсус билим юртларида, мактабларда, мактабгача тарбия муассасаларида бу борада қатор тадбирлар амалга ошириляпти. Рус тилини ўрганишнинг муҳим аҳамиятга эга эканлиги, бу борадаги мавжуд камчиликлар ҳисобга олинган ҳолда шаҳар партия комитети томонидан 1995 йилгача Ленин тилини ўрганиш бўйича «Русский язык» комплекс порграммаси ишлаб чиқилди. «Рус тилида ўқитувчи кадрларни тарбиялаш ва қайта тайёрлаш», «Методик ишлар», «Конференциялар, семинарлар, кенгашлар», «Рус тилини ўрганишнинг аҳволини назорат қилиш», «Таълим-тарбия масканларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш», «Ташкилий ва бошқа масалалар» программадан алоҳида ўрин олган.

Программада белгиланган қоидаларга мувофиқ шаҳардаги барча ўқув юртларида амалий ишлар бошлаб юборилган.

Рус тилини ўрганишни болалар боғчаларидан бошлаш яхши самара беряпти. Шу боисдан шаҳардаги аксарият болалар боғчаларида тарбиявий ишлар, машғулотлар асосан рус тилида ташкил этиляпти. 6-, 8-, 9-болалар боғчалари тарбияланувчилари мактаб партасига рус тилида яхши гаплаша оладиган ҳолда келишмоқда.

Мактабларда, махсус ҳунар-техника билим юртларида ҳафтанинг ҳар чоршанба куни «Рус тили куни», деб эълон қилинган. Шу куни барча ёшлар, ўқитувчилар фақат рус тилида гаплашишади. Бу тажриба меҳнат коллективлари ўртасида ҳам кенг ёйилмоқда.

Кейинги йилларда умумтаълим мактаблари ва ҳунар-техника билим юртларида рус тилини ўқитишни янада такомиллаштириш юзасидан кўп ишлар қилинди. Биринчи навбатда рус тили кабинетлари мактаб ислоҳоти талаблари асосида кўргазмали қуроллар билан жиҳозланди. Бугунги кунда барча мактабларда рус тили ва адабиёти кабинети ташкил этилган бўлиб, улар техника воситалари, зарур инвентарлар билан таъминланган.

Билим даргоҳларини малакали рус тили ўқитувчилари билан таъминлаш мақсадида фақат Қарши давлат педагогика институтидангина эмас, республикамиздаги, Украина ССР ва РСФСРдаги олий ўқув юртларидан ҳам педагог кадрлар таклиф этилмоқда. Рус тили бўйича ўқувчиларнинг оғзаки нутқини ривожлантириш юзасидан тематик кечалар, китобхонлар конференциялари, олимпиадалар ўтказиб турилибди. Мактабларда, мактабгача тарбия муассасаларида синфдан ташқари ишлар такомиллаштирилмоқда.

Қисқа қилиб айтганда, шаҳардаги 27 та мактабнинг 4 тасида машғулотлар рус тилида, 9 тасида ўзбек ва рус тилларида, 14 тасида ўзбек тилида олиб борилмоқда. Шаҳар халқ маорифи бўлимининг методика кабинети томонидан мактабларда рус тили ўқитишдаги илғор тажрибалар ўрганилиб, оммалаштирилмоқда.

Шаҳар миқёсида ўтказиладиган тадбирларнинг асосан кўпчилиги икки тилда — рус ва ўзбек тилларида олиб борилаётир. Масалан, «Ёшлар марказида», Ирригаторлар клуби, «Баҳор» ва бошқа кафеларда бўлаётган учрашувлар, кечалар, дискотекалар рус ва ўзбек тилларида ўтказиляпти. Ҳар йили ўтказиладиган «Хотира куни» ҳам ўзбек ва рус тилларида олиб борилмоқда. Шаҳар маданият ва истироҳат боғида ёзда ўтказиладиган «Маҳалла кунлари» тадбири икки тилда амалга оширилаётир.

Шунингдек, ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик ва интернационализм руҳида тарбиялаш борасидаги тадбирлар ҳам икки тилда олиб борилмоқда. Шундай тадбирлардан бири мактабларда юқори синф ўқувчилари учун «Совет Армиясига чақирилувчилар» тўгараклари, бурчаклари алоҳида аҳамиятга эга. Шаҳарда ҳар йили февраль ойида комсомол ташкилотлари ташаббуси билан «Оммавий мудофаа ойлиги» ўтказилади. Ўтган йили республика бўйлаб ташкил этилган «Офицерлик — қаҳрамонона касб» ҳафталиги Қарши шаҳри мактабларида, олий ва ўрта махсус ўқув юртларида ҳам активлик руҳида ўтди. Ҳафталик давомида ҳарбий комиссариатда уруш ветеранлари ва Афғонистон Республикасида хизмат қилиб қайтган интернационал жангчилар билан ёшларнинг учрашувлари, савол-жавоб кечалари бўлиб ўтяпти.

Аммо бу соҳада ютуқлар билан бирга жиддий камчиликлар ҳам бор. Шаҳримизда, умуман областимизда малакали рус тили ўқитувчилари тайёрлаш сифати пастлигича қолмоқда. Ўтган йилнинг ноябрь ойида шаҳар партия комитети Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг III пленуми қарорлари асосида Қарши давлат педагогика институтида рус тили ўқитувчилари тайёрлаш сифатини янада яхшилаш ҳақидаги масалани кўриб чиқди. Бюро мажлисида олий ўқув юрти фаолиятида бу борада жиддий камчиликлар борлиги очиб ташланди. Уларни тугатиш юзасидан чора-тадбирлар кўриш институт партия комитети ва ректоратига топширилди.

Кўпгина мактабларда ҳам рус тили ўқитиш ислоҳот талаблари даражасида бўлмаяпти. Айрим ўқитувчиларнинг малакаси пастлиги устига дарсларни тўлиқ рус тилида олиб бормайдилар. Кабинетлар керакли ўқув қуроллари билан етарли жиҳозланмаган. Синфдан ташқари ўтказиладиган тадбирлар номигагина ташкил этилади, холос. Рус тилини ўқитиш жараёнида улуғ Ленин тилини ўрганишнинг аҳамияти, миллатлараро алоқа воситаси жаҳон фан-техникаси ютуқларини ўрганишда муҳим роль ўйнаши чуқур тушунтириб берилмайди.

Шаҳар партия комитети меҳнат коллективларида, турар жойларда интернационал тарбия соҳасида амалга ошириладиган ишлар кўп. Кўп миллатли бўлган баъзи илғор корхоналар партия ташкилотлари тажрибаси пропаганда қилинмаётир. Эришаётган барча муваффақиятларимиз совет халқлари дўстлигининг, интернационал қардошликнинг кучи натижаси эканлиги ҳақидаги таъсирчан лекция ва суҳбатлар камдан-кам бўляпти. Турли миллат вакиллари яшайдиган микрорайонларга лекторлар онда-сонда келадилар. «Билим» жамияти шаҳар ташкилоти, китобсеварлар кўнгилли жамияти шаҳар ташкилоти, шаҳар маданият бўлимининг бу борадаги фаолияти жуда ҳам суст. Мулла Тўйчи Тошмуҳамедов номли область музикали драма театри репертуари бирмунча кенгайди. Лекин театр санъаткорлари рус тилидаги асарларни жуда кам саҳналаштиряптилар. Шаҳар партия комитетининг яқинда бўлиб ўтган пленумида ана шу нуқсонлар чуқур таҳлил этилиб, бу соҳадаги ишларни яхшилаш кун тартибидаги энг муҳим вазифа қилиб қўйилди. Бунинг учун биринчи навбатда ўқув юртлари ва меҳнат коллективларида рус тилини ўрганиш янада кучайтирилади.

С. УМРЗОҚОВА,
Қарши шаҳар партия комитетининг иккинчи секретари.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» — «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА» ГАЗЕТАСИНИНГ 1988 ЙИЛ 5 МАРТ СОНИДА ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН «ПАХТАЧИЛИКНИ ЮКСАЛТИРИШНИНГ БОШ ЙЎНАЛИШИ» МАҚОЛАСИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети мазкур мақолада республика пахтачилигини янада ривожлантиришнинг долзарб масалалари кўтарилганлигини, меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг прогрессив формалари, жумладан оилавий пудратни жорий этиш зарурлигига эътибор қаратилганлигини таъкидлайди. 1987 йилдан бошлаб пахтачиликни батамом оилавий пудратга ўтказган Хонқа район хўжаликларининг қимматли тажрибаси очиб берилган. Янги усул туфайли район ўтган йилдаги ноқулай об-ҳаво шароитига қарамай, пахтадан мўл ҳосил етиштирди ва республикада биринчи бўлиб давлатга пахта топшириш планини бажарди. Ижтимоий ишлаб чиқаришнинг ялпи рентабеллиги 32 процентдан, пахтачиликда эса 45 процентдан ҳам ошди. Қишлоқ аҳлининг реал даромадлари ўсди. Пудрат системаси район қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларига ҳам актив жорий этилиб, бу тармоқларнинг жадал ривожлантирилишига янги омил бахш этмоқда. Хонқа пахтакорларининг тажрибаси областдаги бошқа районларда ҳам кенг ёйилмоқда.

Хонқаликлар тажрибаси қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини янада юксалтириш учун ҳам, меҳнаткашларнинг моддий аҳволини яхшилаш учун ҳам муҳим аҳамиятга эга эканлигини эътиборга олиб, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети қарор қилади: «Қишлоқ ҳақиқати» — «Сельская правда» газетасининг 1988 йил 5 март сонида эълон қилинган «Пахтачиликни юксалтиришнинг бош йўналиши» мақоласи маъқуллансин.

Область партия комитетларига, Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитетига Хонқа район хўжаликларининг ижобий тажрибасини умумлаштириш, маҳаллий шароитни ҳисобга олиб, республиканинг бошқа регионларида бу тажрибадан кенг фойдаланиш таклиф этилди. Агросаноат комплексининг барча тармоқларида меҳнатни ташкил этиш ва унга ҳақ тўлашнинг прогрессив формалари оммавий жорий этилишига эришилсин. Пудрат коллективлари, бригадалар ва оилавий звеноларда ишлаётган меҳнаткашларнинг меҳнатига ҳақ тўлашнинг бузилишига, уларнинг манфаатлари камситилишига йўл қўйилмасин.

«Қишлоқ ҳақиқати» — «Сельская правда» газетаси редакцияси пудрат коллективлари, бригадалари ва звенолари иш тажрибаси ёритилган материалларни эълон қилишни давом эттирсин, мазкур тажрибанинг кенг жорий этилишига ёрдам берсин.

Республика ва область газеталари редакциялари, Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети, Ўзбекистон Ахборот агентлиги меҳнатни уюштириш ва унга ҳақ тўлашнинг прогрессив формаларини ташкил этиш тажрибасини мунтазам ёритиб борсинлар, бу ишдаги камчиликлар ва нуқсонларни кўрсатиб берсинлар.

• ҲАМЗА ТУҒИЛГАН КУННИНГ 100 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

ҲАМЗАХОНЛИК ДАВОМ ЭТАДИ

Республикамиз шаҳар ва қишлоқларида анъанавий ҳамзахонлик кунлари давом этяпти. Бу галги Кунлар улуғ шоир таваллудининг 100 йиллигига қизғин ҳозирлик кўрилаётган бир пайтда ўтмоқда. Шу боисдан ҳам учрашувлар, кечалар, илмий конференциялар янада мароқли, қизиқарли бўлаётир.

Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий номи билан аталувчи санъатшунослик институтида бўлган кечага бир группа шоирлар ташриф буюришди. Олимлар Ҳафиз Абдусаматов ва Муҳсин Олимов Ҳамза ижоди ва унинг тарихий қиммати тўғрисида, шоир анъаналари ҳақида доклад қилдилар. Мушоирада иштирок этган Рамз Бобожон, Рауф Парфи, Миразиз Аъзам, Мирза Кенжабоев ва бошқа шоирлар устоз санъаткор асарлари тўғрисида гапириб, ўзларининг Ҳамза ҳақидаги шеърларини ўқиб бердилар.

Худди шундай ҳамзахонлик кечаси Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институтида ҳам бўлиб ўтди. Бу ердаги учрашувда студентлар Ҳамза шеърларидан намуналар ўқидилар, «Нурхон» спектаклидан ариялар ижро этдилар.

Кечада бир группа ёш шоир ва ёзувчилар иштирок этишди. Уларнинг Ҳамза анъаналаридан илҳомланиб ёзган янги шеърлари тўпланганларда илиқ таассурот қолдирди.

Э. НОМОЗОВ.

КИТОБ БАЙРАМИГА ТАЙЁРГАРЛИК

24 март куни республикамизда болалар ва ўсмирлар китоблари Бутуниттифоқ ҳафталиги бошланади. Унда Москва, Ленинград, қардош иттифоқдош республикаларнинг, шунингдек бир қанча чет мамлакатларнинг прозаиклари ва шоирлари қатнашадилар. Ўзбекистон ССР Министрлар Советы Раисининг ўринбосари С. У. Султонова раислигида 15 март куни Тошкентда бўлиб ўтган ташкилот комитетининг мажлисида ана шу адабиёт байрамига тайёргарлик масалалари муҳокама қилинди.

Республикадаги бир қанча ижодий союзлар ва идоралар раҳбарларининг ахборотлари тингланди.

(ЎзТАГ).

Китобча нашр этилди

«Ўзбекистон» нашриётида «Революцион қайта қуришга — янгиланиш идеологияси» деган китобча ўзбек тилида чиқарилди. Китобчага М. С. Горбачевнинг КПСС Марказий Комитети 1988 йил февраль Пленумида сўзлаган нутқи, Пленум қарори киритилган. Китобча кўп нусхада босилди.

(ЎзТАГ).

ТОШКЕНТДА СЕМИНАР

— Биз Совет Иттифоқи билан ҳамкорлик қилишдан манфаатдормиз. Мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро муносабатларни яхшилаш бунинг учун яхши шароит яратади, — деди Америка телефон ва телеграф компанияси (АТТ)нинг Европа, Африка, Ҳиндистон ва Ўрта Шарқдаги бўлимлари директори Даниель Розен. У 16 март куни Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида «Ахборотни тармоқ усулида уюштириш ва етказиш» мавзуида ўтказилган семинар очилишида сўзга чиқди.

Уч кун давом этадиган семинарни Америка телефон ва телеграф компанияси «АҚШ ҳаётида информатика» кўргазмаси доирасида ташкил этган. Унда АҚШ бир қанча фирмалари ва илмий муассасаларининг мутахассислари телекоммуникацияларни коммерция фаолиятида қўлланиш ва унинг имкониятлари ҳақида, информатика воситаларидан ва компьютерлардан саноатда, қишлоқ хўжалигида, молиявий фаолиятда ва маорифда фойдаланиш ҳақида ахборот берадилар.

Семинар ишида Ўзбекистон саноат корхоналари, ҳисоблаш марказлари, илмий тадқиқот ва лойиҳа ташкилотларининг намояндалари қатнашмоқдалар.

(ЎзТАГ).

КПСС Марказий Комитети 1988 йил февраль Пленуми қарорларини бажарамиз!

ЎҚИТУВЧИ — ҚАЙТА ҚУРИШДА ҚАТНАШУВЧИ ЭНГ МУҲИМ ШАХСДИР. У БИЗНИ ЭЪТИҚОД, БИЛИМДОНЛИК ВА ЭҲТИРОС БИЛАН ҚУЛЛАБ-ҚУВВАТЛАСА — ҚАЙТА ҚУРИШНИНГ КЎПДАН-КЎП ЯНГИ АСТОЙДИЛ ТАРАФДОРЛАРИ ВА КУРАШЧИЛАРИ, РЕВОЛЮЦИОН СОЦИАЛИСТИК ИШНИНГ ДАВОМЧИЛАРИ МАЙДОНГА КЕЛАВЕРАДИ!

(КПСС Марказий Комитетининг 1988 йил февраль Пленуми материалларидан).

Мактаб ҳар биримиз учун муқаддас маскан. Биз бу ерда келажакнинг муносиб фарзандлари бўлиб етишиш учун билим ва тарбия оламиз, маънавий қадриятларимиз улғаяди, маданиятимиз ва касб тайёргарлигимиз юксалади. Шунинг учун ҳам КПСС Марказий Комитетининг февраль Пленуми «Ўрта ва олий мактабни қайта қуриш қандай бораётганлиги ва уни амалга ошириш соҳасида партиянинг вазифалари тўғрисида»ги масалани кўрар экан, халқ маорифи системасини жиддий ўзгартирмай туриб, бутун жамиятни шу соҳада етилган муаммолар сари буриб юбормай туриб, бунёдкорликнинг юксак суръатларига эриша олмаймиз, кескин юксала олмаймиз, деган хулосага келди.

Бунинг учун нима қилиш керак! Маориф мазмуни, таълим ва тарбиянинг усулларидан қай тарзда фойдаланиш керак! Бунёдкорликнинг юксак суръатларига эришишнинг қандай йўллари бор! Ўрта ва олий мактабнинг ҳозирги аҳволидан одамлар қаттиқ ташвишланаётганлигининг боиси нимада! Ислоҳотнинг эволюцион характери нега жамиятни қайта қуришнинг революцион моҳиятига зид келиб қолди! Билим сифатини ошириш ва ўқитувчи обрўсини кўтаришнинг йўл-йўриқлари-чи! Ўқитувчи, муаллимга бўлган муносабатни қандай қилиб ўзгартириш керак!

«Совет Ўзбекистони» газета редакциясида ўтказилган Давра суҳбатида шу хусусда гап борди. Унда Тошкент шаҳар 96-мактаб ўқитувчиси Ш. ИКРОМОВА, 11-ҳунар-техника билим юрти директори ўринбосари И. ВАКУЛЕНКО, Тошкент район партия комитетининг секретари Ҳ. САЙДАЛИЕВА, «Кибернетика» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси Бош директорининг ўринбосари, техника фанлари доктори Н. МЎМИНОВ, Тошкент политехника институти кафедра мудири С. ҚОСИМОВ, Октябрь район 41-мактаб ота-оналар комитетининг раиси Қ. ИСЛОМОВлар иштирок этдилар.

Ҳ. САЙДАЛИЕВА: Йигит ва қизларимиз революцион ғоя ва анъаналарга астойдил содиқ, партия сиёсатини ҳимоя қилиш ва амалга оширишга интилувчи ва бунга қодир бўлишлари керак.

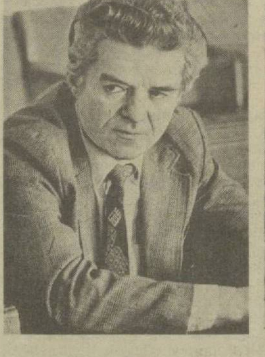

И. ВАКУЛЕНКО: Ўқувчиларнинг касб-кор тайёргарлиги сифатини тубдан ошириш, ҳунар-техника билим юртлари соҳаларини ҳар томонлама кенгайтириш шу куннинг талабидир.

Ш. ИКРОМОВА: Икки тилни — миллий ва рус тилини билишни ривожлантиришга эътиборни ҳар томонлама кучайтириш лозим. Чунки ҳар бир тил — умумий бойлигимизнинг таркибий қисмидир.

Н. МЎМИНОВ: Халқ маорифи системасига юқори сифатли компьютер техникасини етказиб бериш, мактаб ва ҳунар-техника билим юртларини компьютерлаштириш асосий вазифадир.

Қ. ИСЛОМОВ: Тарихий ҳақиқат қанчалик аччиқ бўлмасин, ундан ҳозирги ва келгуси давр учун сабоқ чиқариб олиш мақсадида гапириш ва ёзиш зарур. Тарихимиз — улуғ халқнинг улуғ тарихидир.

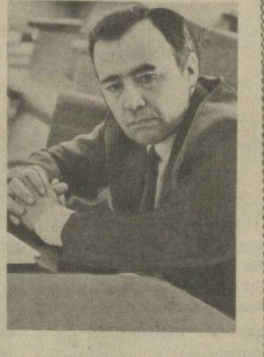

С. ҚОСИМОВ: Ижтимоий ҳаётни қайта қуриш, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, кадрлар малакасини ошириш ва уларни қайта тайёрлаш ниҳоятда жиддий вазифадир. Бу ҳар биримизга юксак масъулият юклаётир.

- Ўқитувчи—қайта қуришнинг энг муҳим иштирокчиси
- Ҳамкорлик педагогикасига кенг йўл!
- Диалектик тафаккурни шакллантириб
- Ташаббускорликни оширайлик

ЯНГИЛАНИШ ЙЎЛЛАРИДА

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ДАВРА СУҲБАТИ

Билим сифати — биринчи ўринга

Ҳ. Сайдалиева: — Районимизда 31 та мактаб бор. Бироқ мавжуд мактабларимизнинг ярми мослаштирилган хоналарга жойлашган. 2 та мактаб эса авария ҳолатида. Ана шуларнинг бири — 31-мактаб лойиҳа-сметаси тайёрланди, унинг қурилиши планга киритилди. 3-мактаб қурилиши эса муаммолигича қоляпти.

Оталиқ ташкилотлари ҳақида айрим мулоҳазаларни айтиб ўтмоқчиман. Улар ҳар бир мактаб ўқувчисини ўз фарзандим деб қарашлари керак. Афсуски, айрим ҳолларда шундай бўлмаётир. Шу ўринда иккита мисол келтирмоқчиман. «Ленин йўли» колхози правлениеси, партия ташкилоти бундан икки йил муқаддам 1176 ўринли мактаб қуриб берган эди. Эски мактаб биноси эса капитал ремонтдан чиқарилди ва болалар боғчасига берилди. Бу билан колхозда болалар боғчаларига юз процент тортилди.

Иккинчиси эса «Ўзбекистон ССР 50 йиллиги» колхозида содир бўлди. 5-мактабга юк машинаси керак бўлиб қолди. Оталиқ ташкилоти — колхоздан машина сўралганда беришмади. Айрим қурилиш ташкилотлари бошлиқлари: «Биз ўзини ўзи маблағ билан таъминлашга ўтдик, бундан буёғига оталиқ қилолмаймиз», — дейишяпти. Кўп ҳолларда мактаб муаммоси юқори органларнинг турткиси билан ҳал бўляпти.

Марказий Комитет Пленумида ўқитувчи обрўси ҳақида яхши фикрлар айтилди. Ҳақиқатан ўз билими ва қалб қўрини болаларга бахшида қиладиган ўқитувчи салобатли, эътиборли бўлиши керак. Биз келажакка бўлган умидларни кўп жиҳатдан мактабимиз иши билан, унинг ўзини қайта қуриш билан, совет ўқитувчисининг педагогик истеъдоди ва ижодий изланиши билан боғлаяпмиз — шундай бўлиши ҳам табиий.

Биз район ўқитувчиларини йиғиб суҳбат ўтказдик. Тўғрисини айтганда, уларнинг дардини тингладик, ҳал бўлмаётган ишлар назоратга олинди, новатор ўқитувчилар тажрибаси оммалаштириляпти. Бироқ эътиборли бўлиш ўқитувчининг ўзига ҳам боғлиқ. Айрим ўқитувчилар ўз устиларида кам ишлашади, ўз фанидан бўлак ишларга қўшилишмайди.

Ш. Икромова: — Мен ўн олти йилдан буён рус тили ва адабиётидан дарс бераман. Ўқитувчи — асосий шахс. Ўқувчининг билими, тарбияси мураббийга боғлиқ. Айниқса, қишлоқ мактабларида рус тилини ўқитиш долзарб муаммолигича қолаётир. Шу ўринда мен ҳар бир ўқувчи билан яккама-якка шуғулланиш зарур, деган фикрни айтмоқчиман. Ш. Раҳматуллаев деган бир ўқувчим 1-синфда рус тилидан кўп қийналди, ҳатто дарсга ҳам қизиқмасди. У билан яккама-якка шуғулландим, дарслардан сўнг машғулотлар ўтказишга тўғри келди. Олти ой мобайнида болада ўзгариш сезилди. Бугунги кунда у аълочи ўқувчилардан бири. Яқинда шу синфда очиқ дарс ўтказилди. Мен ўқитувчиларга Ш. Раҳматуллаевга эътибор беринглар, деб тайинладим. Болаларга «Тугма» мавзуида эртак ёзиш топширилганди. Уй вазифани худди ўша ўқувчидан сўрадим. Ш. Раҳматуллаев оғзаки дадил, аниқ жавоб берди. Мана, ўқувчи билан яккама-якка ишлашнинг натижаси.

ЛУҚМА: — Яқинда бекободлик ўқитувчи Ҳ. Умриллаев редакцияга келиб, мактабларда ўқитувчилар аттестацияси юзаки ўтаётгани, ҳамду-санолар битилган характеристикалар битилаётгани, ўқувчиларнинг билим, тарбия натижалари эътиборга олинмаётгани ҳақида куйиниб сўзлади. Сиз бу ҳақда қандай фикрдасиз!

Ҳ. Сайдалиева: — Бу фикрда жон бор. Районимизда 61 ўқитувчи аттестациядан шартли равишда ўтказилди. Шундай экан бундай ўқитувчи қандай қилиб бошқаларга намуна бўла олади?

Биз қишлоқ Советлари депутатлари билан биргаликда махсус бригада ташкил қилиб, хонадонларни айланиб чиқдик. Кўпгина хонадонларда шахсий машина бору, оддий кутубхона йўқ экан. Қурилиш бригадалари иштирокида уй деворлари оқланди, тартибга келтирилди. Одоб, тарбия, билим уйдан бошланади-ку!

Бошқа бир муаммо ҳам бор. Биз ўқитувчиларни на рағбатлантирамиз, на жазолаймиз. Нега яхши ишлаётган ўқитувчига квартал охирида ярим ойлик маошини — мукофот пулини— мусобақа ғолиби сифатида бериш мумкин эмас. Етарли ўзлаштириш беролмаётган ўқитувчининг маошидан ушлаб қолинса бўлади-ку? Ҳатто дарс ўтишга нолойиқ айрим ўқитувчиларга андишалик қилиб ортиқча дарс бериш ҳоллари учраётир.

Ш. Икромова: — Биз ана шу тўсиқни бартараф этолмаяпмиз.

Қ. Исломов: — Аттестация — ясама ҳурмат бўлмаслиги керак. Мактаб директорининг ҳуқуқини ошириш керак, деб ўйлайман. Бунинг учун унга мустақиллик зарур.

Мен ота-оналар комитети раиси бўлганим учун ҳам шу қиррага эътиборни қаратмоқчиман. Мактабимиз ота-оналар комитети турли касбдаги кишилардан ташкил топган. Уларнинг ҳар бирига тегишли вазифа юклатилган. Айрим ўқувчиларнинг дафтарларини кўриб ҳайрон қоламан. 8-синф ўқувчиси ҳалигача бўғин кўчиришни билмайди. Яна бир ўқувчи 150 сўзлик диктантда 93 та имло хато қилибди.

Яқинда бир ўқитувчининг йиғлаб ўтиргани устидан чиқдим. Айтишига қараганда 10-синф ўқувчиларидан бири, «Опа, сиз дарс ўтишни билмайсиз» дебди. Мен ўқувчи билан суҳбатлашдим ва ниҳоят у «нотўғри қилдим» деб тан олди. Шу сўзларни ёзиб беришни сўрадим. Боланинг саводлилиги шу даражадаки 6 жумлада 11 та хато қилди. Мана шу суҳбат бола учун туртки бўлди. Демак, Шоистахон айтганларидек, ҳар бир ўқувчи билан яккама-якка ва виждонан ишлаш керак.

Мактабимиз 1400 ўринли. Бугунги кунда 2500 ўқувчи таҳсил оляпти. Болаларни тўгаракларга етарли жалб қилолмаяпмиз. Гиёҳвандликка, бозорга берилган болалар ҳам йўқ эмас. Ишлаб чиқариш комбинатлари иши ўзини оқламаяпти. Болалар кўп ҳолларда ҳунар ўрганиш ўрнига кўча супуриш билан вақт ўтказмоқда.

И. Вакуленко: — Моддий-техника базалари етишмаслиги ҳақида тўғри гапирдингиз. Бу кўпгина ҳунар-техника билим юртларига ҳам таaллуқли. Районимизнинг ўзида 9 та ҳунар-техника билим юрти бор. Уларнинг бештасида бир хил касб-ҳунар ўргатилади.

Ҳ. Сайдалиева: — Бугунги кунда болалар боғчаларидан то олий ўқув юртларигача таълим-тарбия жараёни техника билан таъминланиши паст даражада эканлиги яққол намоён бўлмоқда. Бу соҳада том маънода революция қилиш керак. Юқори сифатли компьютер техникасини етарли миқдорда тайёрлаш ва таъминлашнинг пайти келди.

Н. Мўминов: — Компьютерлар ҳақида яхши гап бошладингиз, Ҳалима Сайдалиевна. Биз яқинда «Ёшлик» компьютерини ишлаб чиқара бошладик. Уни инженер Қудрат Пўлатов яратди. Тўғрисини айтганда, уни янада такомиллаштириш керак. Бунинг устига кўпроқ ишлаб чиқариш учун тажриба заводимизнинг қуввати етмайди. Айрим мамлакатларда компьютерларни ўрганиш болалар боғчасидан бошланади. Биз эса ҳали-ҳануз мактаб ва олий ўқув юртларини ҳам етарли компьютерлар, электрон-ҳисоблаш машиналари билан таъминлай олмаяпмиз.

Дарсларнинг таҳлили хусусида икки оғиз сўз. Шаҳар ва район халқ маорифи бўлимлари метод бирлашмалари инспекторлари яқиндан ёрдам беришлари керак. Афсуски, аслида шундай бўлмаяпти.

И. Вакуленко: — Тилни билмаслик кўп жойда панд бериши шубҳасиз. Жумладан, айрим йигит-қизлар билим юрти ва олий ўқув юртларида, ҳатто Совет Армияси сафида хизмат қилишда ҳам қийналмоқдалар. Бунинг учун рус тилини ўрганишни кенг йўлга қўйиш керак.

Ш. Икромова: — Рус мактабларида ўзбек тилини чуқур ўрганишга ҳамон эътибор берилмаяпти. Бу ҳақда дарсликлар деярли йўқ. Бундай ҳол билан келишиб бўлмайди. Биз интернационал тарбия ҳақида юзаки гапирамиз. Аслида, унинг теран илдизини ўрганиш бурчимиздир.

Ҳ. Сайдалиева: — Шу ўринда шаҳар, район партия, совет, касаба союз ва комсомол органлари бутун тарбиявий ишга руҳ бағишлашлари лозим. Ахир Марказий Комитет Пленумида масала аниқ қилиб қўйилди: партия ташкилотлари мактаб қандай ўқитаётгани учун ва айниқса у қандай тарбиялаётгани учун ҳамиша жавоб берадилар.

Районимизда иккита ҳунар-техника билим юрти бор. Биттасининг қурилиши ўн йилдан буён битмаётир. Биз ҳар йили уларга болаларни жалб қилиш борасида қийинчилик сезамиз. Йигит-қизларнинг қизиқиши кам, чунки билим юртларининг моддий-техника базаси суст, маданий-оммавий, спорт тадбирларини ўтказиш учун шароит йўқ.

Ҳунар-техника билим юртларимизни ҳар йили 660 га яқин йигит-қиз битириб чиқяпти. Лекин уларнинг айрим қисми ўз мутахассисликлари бўйича ишга жойлаша олмаётир. Районларда зарур мутахассисликлар тайёрлаш бўйича группалар тузилмаётир. Район агросаноат бирлашмаларнинг ўзи кадрлар тайёрлаш бўйича қизиқмаётир, район бўйича қайси мутахассисликлар зарурлиги чуқур ўрганилмаётир.

Қ. Исломов: — Кўпгина ота-оналар фарзандларини ёғли ерга жойлаштириш тараддудида бўладилар. Жумладан автомобиль слесари мутахассислигига қизиқса-қизиқмаса ўқишга киритадиганлар кўп учраётир. Айни пайтда республика Енгил саноат министрлигининг Тошкентдаги корхоналарида ҳозир салкам тўрт минг нафар ишчи етишмаётир. Аммо на тўқимачилик комбинати, на пойабзал фабрикалари ҳунар-техника билим юртларини замонавий машина-ускуналар билан жиҳозлаш ҳақида ўйлашади. Қурилиш ташкилотларида ҳам ёш ишчилар қўнимсизлиги кўп.

Бугунги куннинг бош вазифаси

И. Вакуленко: — Пленум материалларини диққат билан ўқисангиз жамиятшунослик туркумидаги дарсларни ўқитиш сифати ҳақидаги масала кўндаланг бўлиб турганлигини кўрасиз. Ҳақиқатан ҳам ёшларда замонавий диалектик тафаккурни, ижтимоий ҳодисаларга синфий позициялардан баҳо бериш малакасини шакллантириш зарур.

Қ. Исломов: — Мен шу ўринда тарихни алоҳида ажратиб кўрсатиш зарурлигини таъкидламоқчиман. Бу фанни чуқур ўрганиш катта тарбиявий аҳамиятга эга. Ҳар бир йигит-қиз улуғ Ватанимизнинг революцион ўтмиши тўғрисидаги, унинг социалистик қурилиш йилларида эришган зафарлари ҳақидаги билимларини ҳар томонлама ва пухта билишлари зарур. Ўртоқ М. С. Горбачевнинг Улуғ Октябрь 70 йиллигига бағишланган тантанали мажлисидаги докладида баён этилган қоидалар ва берилган баҳоларни диққат билан ўқидим. Бу қоида ва баҳолар тарихни ўқитишда асосий мезон бўлиши керак. Биз тарихни тўла, ҳақиқатни қораламай ва бўяб кўрсатмай ўқитайлик.

Афсуски, кўпгина мактабларда «Ўзбекистон ССР тарихи» шу кун талаблари руҳида ўқитиляпти, деб бўлмайди. Программаларимиз тарқоқ, дарсликнинг ўзи ҳам сифатсиз. Бу фанни ўқитишда шахсий кутубхоналардан унумли фойдаланиш керак.

Ш. Икромова: — Мен эстетик тарбия ночор аҳволда эканлигига диққатингизни тортмоқчиман. Яқинда синфга гул олиб кирдим. Ўқувчилардан шу гул ҳақидаги фикрларини сўрадим. Афсуски, кўпчилик лоқайдлик билан «гул-да» деб қўя қолишди. Биз болаларни гулдан, табиатнинг турфа ўсимликларидан завқланишни ҳам ўргатишимиз керак. Шу ўринда дарсдан сўнг ёки таътил кунларида табиат қўйнида сайр қилиш, экскурсиялар уюштириш, баҳс ва мунозаралар ташкил этишнинг алоҳида ўрни бор. Мактабларда негадир мақом, халқ оғзаки ижодини тарғиб қилмаймиз. Шунинг учун ҳам чет эл эстрадасига берилган ёшлар кўпайиб бормоқда.

С. Қосимов: — Бу олий ўқув юртларига ҳам тегишли. Программалар бўйича дарслар бир қолипга солиб қўйилмоқда. Олий ўқув юртларида гуманитар ва табиий фанлар студентнинг қизиқишига қараб чуқур ўзлаштирилиши керак. Институтнинг дастлабки 6 ойи мобайнида мутахассисликни тушунтирувчи фан ўқитилади. Худди шу дарс суҳбатларидан маълум бўладики, айрим йигит-қизлар ота-оналар тазйиқи билан кирган. Демак, ҳар бир касб-ҳунар мактаб партасидан бошлаб ўргатилиши зарур.

Н. Мўминов: — Ёшларни эстетик руҳда тарбиялаш — мактабнинг, оиланинг иши. Бу санъаткор зиёлилар ижодий союзларининг, маданият муассасаларининг иши ҳамдир.

Қ. Исломов: — Афсуски мактабларда рассомлар, бастакорлар, хонандалар билан камдан-кам учрашувлар уюштирилаётир.

С. Қосимов: — Шунинг учун ҳам кўпгина студент ёшлар куй чалиш, расм чизиш, қўшиқ куйлашни билмайди. Ҳатто айрим йигитларнинг ётоқхонада яшаш қоидаларини ҳам ўрганмаганлиги кишини таажжублантиради.

Пленумда икки тилни — миллий ва рус тилини билишни ривожлантиришга эътибор жалб қилинди. Ҳар бир тил — умумий бойлигимизнинг таркибий қисмидир. Шу ўринда рус тилини чуқур ўқитишнинг пайти келди.

Қ. Исломов: — Айниқса, қишлоқ мактабларига эътибор кучайтирилиши керак. Айрим ўқувчилар рус тилида оддий адрес ёзишни ҳам билмайди. Тил масаласида ҳеч қандай имтиёзлар ёки чеклашларга, айниқса мажбур қилишга йўл қўйиб бўлмайди. Шундай экан тилни мукаммал билиш зарур. Майли, ўқувчи ё русча, ё ўзбек тилида гапирсин. Лекин ҳар икки тилни ҳам бузиб, аралаш-қуралаш гапиришга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Доҳий В. И. Ленин бу борада куйиниб гапирган.

Ҳақиқий маскан

И. Вакуленко: — КПСС Марказий Комитети Пленумида ҳунар-техника таълими системаси ишчи кадрлар тайёрлайдиган ҳақиқий маскан бўлиб қолганлиги фахр билан айтиб ўтилди. Аммо замон талаблари юксаклигидан қараганда ҳозирча у ишлаб чиқаришнинг ривожланишидан барибир орқада қолаётир. Шу сабабли ҳунар-техника таълимини асосан умумий ўрта таълим базасида йўлга қўйиш эҳтиёжи вужудга келмоқда. Тўғри, йигит ва қизларнинг муайян бир қисми у ёки бу сабабларга кўра ўқишни умумий таълим мактабида тамомлай олмаётир. Ана шу ёшлар ҳунар-техника билим юртларида касб ўрганишлари, мустаҳкам педагогика базаси мавжуд бўлган жойларда эса ўрта таълим ҳам олишлари мумкин. Бунинг учун ўқувчиларнинг касб-кор тайёргарлиги сифатини ошириш, моддий базадан яхшироқ фойдаланиш манфаатларини кўзлаб, ҳунар-техника билим юртлари соҳаларини ҳар томонлама кенгайтириш керак. Аввало, йирик шаҳарларда замонавий малакали ишчилар тайёрлай оладиган ихтисослаштирилган билим юртларини барпо этиш, бундай масканларни территориал-тармоқ ва тармоқлараро ўқув юртларига айлантириш — истиқболли йўналишдир.

Афсуски, кўпгина ҳунар-техника билим юртларининг ҳозирги талабларга мос келадиган ривожланган ўқув базасини яратишда катта қийинчиликлар туғилмоқда. Агар 1983 йилда 13 та билим юртида ишлаб чиқариш устахонаси йўқ бўлса, ўтган йилга келиб уларнинг сони 28 тага етди. Ҳунар-техника билим юртларининг дастгоҳлар билан таъминланиши ҳам яхши эмас, кўпгина дастгоҳлар эскириб қолган. Буларнинг ҳаммаси бевосита таълим сифатига таъсир қилмоқда. Ҳар ўн кишидан бири пухта билимга эга эканлиги билан келишиб бўлмайди.

Қ. Исломов: — Ҳунар-техника билим юртларида етарли билим берилмаётганлиги тўғрисидаги фикрга қўшиламан. Йиллар давомида болаларни «яхши ўқимасанг, ҳунар-техника билим юртига жўнатамиз» деб қўрқитиб келдик. Биз уни кадрлар тайёрлайдиган ҳақиқий маскан деб қарашимиз ва унга болаларни йўналтиришимиз керак. Ўғлимни 10-ҳунар-техника билим юртига бердим. Бу ерга 10—15 кунда бориб тураман. Таълим ва тарбия сифати мени қониқтирмаяпти. Ёш йигитларнинг, ҳатто қизларнинг чекаётганлигини кўриб ачиниб кетаман. Гиёҳвандлар ҳам йўқ эмас. Бунга комсомол ташкилотлари ҳам бефарқ қараётир.

Каттақўрғон районида бўлганимда шундай воқеанинг устидан чиқдим. Дарсларни ўзлаштира олмаётган ўқувчиларнинг ҳужжатларини олиб ҳунар-техника билим юртига элтиб беришаркан! Бундай усулга сира йўл қўймаслик керак. Ахир 34-, 37-ҳунар-техника билим юртлари таълим ва тарбия сифати билан намуна бўляпти-ку!

И. Вакуленко: — Ҳунар-техника билим юртимизнинг моддий-техника базаси ёмон эмас. Турли тўгараклар доимий машғулот ўтказади. Ота-оналарнинг кўпчилиги қизиқиб ўз фарзандларини шу ерда ўқитишга олиб келишади. Биргина мисол. Бугунги кунда 90 процент болаларнинг аризаси тахт. Демак, қабул қилиш муаммоси бизда деярли йўқ.

Ҳ. Сайдалиева: — Тўғри, ҳунар-техника билим юртларининг муаммолари кўп.

Ҳамжиҳатлик самараси

Н. Мўминов: — КПСС Марказий Комитетининг февраль Пленумида олий мактаб, академик ва тармоқ институтларининг мустаҳкам ҳамжиҳатлиги ташкил этилса, жамият бунинг ҳисобига катта харажатларсиз илмий потенциалнинг ғоят ўсишига, фан ва техниканинг энг муҳим йўналишлари бўйича мутахассислар тайёрлаш ва қайта тайёрлашнинг юксак даражасига эришади, деб таъкидланди. Ҳақиқатан ҳам давр Фанлар академиялари ташкилотларида олий ўқув юртлари кафедраларининг филиалларини ташкил этишга ундамоқда.

Ўзингиз ўйлаб кўринг! Олий ўқув юртларида ўқув жараёнининг 60 процент вақти лекция ўқитишга кетаётган бир пайтда ўқув жараёнини такомиллаштириб бўладими? Бунда студент амалий янгиликларни қандай қилиб олади. Натижада ўз билимларини амалиётга татбиқ эта билмайдиган мутахассислар вужудга келади. Баъзан улар замонавий автоматлаштирилган ишлаб чиқариш жараёнларини билишга қийналадилар.

Бу муаммонинг калитини топишга муяссар бўлдик. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг илмий-тадқиқот институтларида, «Кибернетика» илмий ишлаб чиқариш бирлашмамизда малакали мутахассислар тайёрлашга йўналтирилган кафедралар ишлаб турибди.

Тўғрисини айтиш керак, бизда бошқарувнинг автоматик системаси, микропроцессор техникаси, эпчил автоматлаштирилган ишлаб чиқариш инженерлиги мутахассислари етишмаётир. Йирик кибернетика марказида ташкил этилган кафедралар бу муаммоларни ҳал этишда яқиндан ёрдам бераётир.

С. Қосимов: — Яна бир янгиликни айтиб ўтиш керак. 3-курсдан бошлаб танлаган ихтисосликлари бўйича лекция ва семинар машғулотларини студентлар республика Фанлар академиясининг илмий-тадқиқот институтларида ўтказмоқда. Улар ишлаб чиқариш практикасини худди шу ерда ўтамоқдалар. Бу эса лаборатория ва бўлим ишлари билан яқиндан танишишга қўл келаётир.

Қ. Исломов: — Бу яхши самара бераётган бўлса керак.

С. Қосимов: — Албатта 5-курснинг истеъдодли, ижодкор студентларидан 15—20 нафарига ҳатто чорак ёки ярим ставка маош ҳам тўланмоқда. Бу биринчидан ёшларнинг билим олишларига эътиборни кучайтирмоқда. Иккинчидан эса 25—28 ёшида илмий ишини бемалол ҳимоя қилишга имкон яратмоқда. 1985 — 1986 йилларда ёқланган 12 та, ўтган ўқув йилидаги 17 та диплом ишининг мукаммаллиги ҳам далолат беради. Бу йил илмий ўқув ишлаб чиқариш комплексида 20 нафар йигит-қиз 0,25 ва 0,5 ставкада ишлаб, диплом лойиҳаси устида илмий иш олиб бормоқдалар.

Н. Мўминов: — Бу борада бирлашмамизда анча тажриба тўпланган. Бундан икки йил муқаддам биз Тошкент мотор заводи ва Тошкент политехника институти билан ҳамкорликда «Мотор» инженер марказида илмий ўқув-ишлаб чиқариш комплексини ташкил этгандик. Худди шу йўл билан корхона учун зарур мутахассислар тайёрлаб берилди.

С. Қосимов: — Истеъдодли студентлар учун якка тартибда программа бўйича ўқишни ташкил этиш яхши самара беряпти. Бу ёшлар кейинчалик тармоқ институтларида ишга қолишмоқда. Афсуски, барча студентларнинг билими шундай эмас. Айрим корхона раҳбарларидан таъна сўзлари қайд этилган хатларни ҳам олиб турибмиз. Бу ҳар биримизни янада фидойилик билан ишлашга ундайди.

Ш. Икромова: — Шу ўринда телевидение имкониятидан фойдаланиш ҳам керак. Комсомол ташкилотларининг иши назаримда сусайиб кетган кўринади.

С. Қосимов: — Фикрингизга қўшиламан. Олий мактаб студентларининг деярли ҳаммаси комсомол аъзоларидир. Комсомолга жуда катта ҳуқуқ берилган. Лекин уларнинг орасида фидойи, ташкилотчи ёшлар негадир кам.

Ҳ. Сайдалиева: — Ҳақиқатан халқ маориф системамиз олдида мураккаб, кенг кўламли вазифалар турибди. Партия ва ҳукуматимиз таълим, тарбия ишини тубдан яхшилаш, совет мактабини энг илғор марраларга олиб чиқиш программасини биринчи ўринга қўяётир. Бу программани бажариш ҳаммамиз ва ҳар биримизнинг бурчимиздир.

Биз маориф ислоҳотини изчиллик, собитқадамлик билан амалга ошириш учун курашишимиз керак. Энг муҳими шуки, биз ўрта ва олий мактаб ислоҳотини ҳамма жойда охирига етказишга мажбурмиз. Бу соҳадаги йўлимиз ҳам равшан: совет мактаби сифат даражасига кўтарилиши керак.

Бироқ ҳозир, Пленумда маориф системасини янгилашнинг ҳамма аниқ-равшан йўлларини белгилаш нотўғри бўлар эди, — деб таъкидланди Марказий Комитет Пленумида. Бу — осон иш эмас. Бу соҳада кенг жамоатчилик ва аввало мутахассислар: ўқитувчилар, муаллимлар, олимлар ўзларининг ҳал қилувчи сўзларини айтишлари керак. Пленум қарорлари ўзининг навбатдаги съездига ҳозирлик кўраётган ўқитувчиларга партиянинг сиёсий тавсиясидир. Олий ва ўрта махсус таълим ходимлари ҳам шу ҳақда ўйлаб кўрсинлар. Айни шундай ёндашув демократиялаш руҳига, қайта қуриш руҳига монанд бўлиши шубҳасиз.

Давра суҳбатини М. ПИРМАТОВ ёзиб олди.

• *27 март—республикада Хотира куни*

ПАРКЕНТ ҚАЛДИРҒОЧЛАРИ

Ўзбекистонда биринчи қалдирғоч педагоглар Улуғ Октябрь революцияси ғалабаларини мустаҳкамлашда инқилоб пропагандистлари бўлганлар. Коллективлаштириш, қулоқларни синф сифатида тугатишда уларнинг босиб ўтган ҳаёт йўллари бугунги авлод учун бир университет бўлиб қолди.

Ана шундай кишилардан бири Шафқатулла Насруллаев эди. Бахтли ҳаёт нашъасини сураётган отахон инқилобни кўрган, унинг ғояларини амалга оширган биринчи ўқитувчилардан.

Унинг дастлабки ўқитувчилик фаолияти 1925 йил сентябридан, Оҳангарон район, Болғали қишлоғидаги мактабдан бошланди. Паркент районида биринчи таянч мактаби очиш иши унга топширилганди. Шароит оғир, босмачилар ҳаракати авж олган бир пайтда Шафқатулла 19-таянч мактабни очишга эришди.

— Ҳа, давр ниҳоятда оғир эди, — дея ҳикоя қилади отахон. — Лекин асосий ишимиз босмачилар, ёт унсурлар билан кураш, мактаблар очиш, қишлоқ аҳолисининг саводини чиқариш, уларни ўқишга жалб қилиш, хотин-қизлар озодлиги учун кураш вазифаларини амалга ошириш эди. Кундузи ўқитувчи, кечаси эса қўлимизда қурол билан жангчи эдик.

Босмачилар Фарғона водийсидан, Чотқол тоғларидан ўтиб, Паркентнинг Олтинбел, Майдонтол, Оқсоқота қишлоқларидан одамларни тўплашарди. Улар партия ва комсомол йўлланмаси билан келган активларни, ўқитувчиларни аёвсиз қийноқ остига олиб, ўлдиришарди.

Комсомол йўлланмаси билан келган ўқитувчи Сулаймоновни Олтинбелда аввал сувга чўктиришди, сўнгра ёндирдилар. Район партия комитетининг секретари Тошқориевни ҳам қийнаб ўлдирдилар, уларнинг жасади бир ҳафтадан кейин топилганди.

— Биз ёлғиз эмасдик, — дейди ҳозир пенсия гаштини сураётган бобо.

Дарҳақиқат, ишбилармон жасур педагоглар орасида сағбонлик 1925 йилдан партия аъзоси Мирюсуф Миралимов ҳам бор эди. У ўзининг билимдонлиги, ҳунармандлиги, ташкилотчилиги билан халқ орасида катта обрў қозонди. Областда биринчи бўлиб Паркент районида болалар уйи ташкил қилди. Ота-онасиз қолган болаларни боқиб, бошини силади, ўқитди, ҳунар ўргатди.

— Мирюсуф Миралимовни ота дердик, — дейди ўн уч боланинг отаси Номоз Турдибоев. — Чунки у бизни қўлимиздан етаклаб, болалар уйига олиб келган меҳрибон устоз эди. У тарбиялаган болалар Ватанга, халққа содиқ бўлиб етишдилар. Улар мамлакатимизнинг турли шаҳар, қишлоқларида турли касбларда ишлаб яшамоқдалар.

— Тарбияланганлар орасида созандалар кўп, — гапга аралашди Насиб ака. — Чунки Мирюсуф ота чалмаган музика асбоби йўқ эди.

М. Миралимов 1941 йилда Улуғ Ватан урушига кетгунча болалар уйида директорлик қилди. Армиядан 1947 йили қайтиб келгач, яна шу болалар уйига директор қилиб тайинланди. Орадан ўн бир йил ўтгач вафот этди. Унинг партияга, Ватанга, элга садоқати ўзи тарбиялаган юзлаб, минглаб шогирдлари, фарзандлари қалбида мангу сақланиб қолди.

Р. ИСҲОҚОВ.

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ●

• *Мусобақа арафасида*

ИМКОНИЯТ БОР-У...

Самарқанд область марафончилар командасини совриндорлик баҳсида мунтазам қатнашиб келаётган коллективлардан, дейиш қийин. Ваҳолонки, газета соврини учун республика мусобақаси ўн йилдан бери ўтказилмоқда. Область спорт комитети мутасаддилари эса бундан тегишли хулоса чиқаришмаяпти. Хўш, бу йилги тайёргарлик қандай бўлди? Бу саволга жавоб берадиган спорт комитетининг масъул ходимини топиш ҳам амри-маҳол бўлди. Ниҳоят, Жума шаҳридаги 1-болалар ва ўсмирлар спорт мактаби катта тренери С. Нафиевни суҳбатга тортишга тўғри келди.

— Сирасини айтганда областимизда олисга югуриш ва юриш машқини олаётган, спортнинг марафонча югуриш тури Олимпиада программасига киритилганлигини яхши биладиган ёшлар кўплаб топилади. Фақат уларни қовуштирадиган, устозлик қилиб йўл-йўриқ кўрсатадиган жонкуяр кишини учратиш қийинроқ, — деди у.

— Бўлмаса областимиз командаси марафончилари саккиз йил аввал Фарғонада ўтказилган соврин учун кураш баҳсида илк бор қатнашиб, умид уйғотишган эди.

1982 йили Косонсой мусобақасида иккинчи марта қатнашиб, 23 очко билан саккизинчи бўлишган. Лекин Шаҳрисабзда ташкил этилган мусобақага боришнинг имкони бўлмади. Кейин областимизнинг йирик район марказларидан ҳисобланган Каттақўрғонда мусобақалар уюштирилди. Бунда вакилларимиз мезбон сифатида қатнашиб, охирги ўринлардан бирида қолишди.

Бундай қараганда марафончилар совриндорлик баҳсида узлуксиз қатнашаётгандек туюлади. Лекин мусобақада номигагина қатнашишнинг кимга кераги бор? Ахир соврин учун курашни ташкил этишдан мақсад жойларда спортнинг мазкур турини янада ривожлантириш, оммавийлигини таъминлашдан иборат эмасми? Спортнинг марафонча югуриш турига эътиборсизлик сабабли имкониятлардан тўлиқ фойдаланиш, қобилиятли ёшларни тарбиялаш қийин бўлмоқда. Ҳозир Е. Лебедев, Р. Нафиев, Д. Солетов, Л. Тўлиева сингари спортчилар шуҳратини тиклаш қийин бўлиб қолди. Ростини айтганда бу сафарги шайликдан кўнглимиз тўлмай турибди. Ҳатто ҳозирликни тобига етказиш мақсадида область миқёсидаги баҳслар ҳам ташкил этилмади. Афтидан спорт комитети мутасаддиларининг лоқайдлиги туфайли мусобақалар календарига бундай баҳслар кирмай қолган. Шунга қарамай, марафонга астойдил қизиққан йигит-қизларни тўплаб, машқларга зўр беряпмиз.

— **Кимларга умид қилсак бўлади?**

— 3 километрга югуриш бўйича республика чемпиони С. Тўраев ишончни оқлашга ҳаракат қилади. Самарқанд қишлоқ хўжалик институти талабаси Э. Оққўзиев 42 километр 195 метрли масофада маҳоратини синаб кўрмоқчи. Умуман, мусобақага 12 киши бўлиб борамиз.

Катта тренернинг ранжиб гапирганича бор. Дарҳақиқат, областда спортнинг қизиқарли турларидан ҳисобланган марафонча югуриш ва спортча юришга лоқайдлик билан қаралмоқда. Ўйлаймизки, область терма командасининг Яйпан мусобақасида қандай қатнашганига қараб, бу борада тегишли хулосага келинади.

Ж. МАМАТОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

САМАРҚАНД ҚИШЛОҚ ХУЖАЛИК ИНСТИТУТИ
1988—1989 ўқув йили учун
СИРТҚИ ТАЙЕРЛОВ БУЛИМИГА

ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Тайёрлов бўлимига тўлиқ ўрта маълумотли, халқ хўжалигининг барча соҳаларида ишловчи, ишчи ва колхозчи сифатида камида икки йил меҳнат стажига ҳамда корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, шунингдек СССР Қуролли Кучлари сафларида ўз хизмат бурчини ўтаб қайтган ва ҳарбий қисм командирлигининг йўлланмаларига эга бўлган кишилар қабул қилинади.

Ёшларни тайёрлов бўлимига танлаш ва уларга йўлланма бериш корхоналар, ташкилотлар, муассасаларнинг партия, комсомол ва касаба союз ташкилотлари тавсиянomasига кўра меҳнат коллективларининг умумий йиғилиши қарорига биноан амалга оширилади.

Тайёрлов бўлимига ўқишга кираётган кишиларнинг меҳнат стажи йўлланма берилган дақиқадан бошлаб ҳисобланади. Бундай вақтда корхоналар, ташкилотлар ёки муассасалари томонидан йўлланма берилган кишининг меҳнат стажи сўнгги йил мобайнида узлуксиз бўлишини назарда тутиш лозим.

Узрли сабабга кўра ишдан бўшаган ва аввал ўзи ишлаган корхона, муассасага бир ой мобайнида яна қайтиб келган кишининг меҳнат стажи тайёрлов бўлимига ўқишга кириш вақтида узлуксиз деб ҳисобга олинади.

Меҳнат стажи ташкилот ёки муассаса раҳбарининг имзоси ва муҳри билан расмийлаштирилган меҳнат дафтарчасидан кўчирилган нусха асосида белгилаб чиқилади.

Колхоз аъзолари учун меҳнат стажи мазкур колхоз учун ижтимоий меҳнатда қатнашишнинг энг кам миқдорида белгиланган колхозчи меҳнат дафтарчасидан кўчирилган нусха асосида белгилаб чиқилади.

Тайёрлов бўлими ветеринария, зооинженерлик, қоракўлчилик факультетлари ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш бўлимига ўқишга кириш истагида бўлган тингловчиларни ҳам ўқишга қабул қилади.

Ветеринария факультетига «ветеринария» ихтисоси бўйича махсус ўрта таълимга эга бўлган ва шу ихтисослик бўйича камида икки йил ишлаган кишилар қабул қилинади.

Тайёрлов бўлимига кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: ариза, иш жойидан йўлланма, ўрта маълумот ҳақидаги ҳужжат (асли), характеристика, меҳнат дафтарчасидан кўчирма (колхозчи меҳнат дафтарчасидан), медицина справкаси (086/У форма), 8 дона фотосурат (3х4 см. ҳажмида).

Ветеринария, зооинженерлик ва қоракўлчилик факультетига ўқишга кирувчилар биология ва химиядан, қишлоқ хўжалигини механизациялаш бўлимига ўқишга кираётганлар эса математика ва физикадан суҳбатдан ўтишади.

АРИЗАЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ ВА СУҲБАТДАН ЎТИШ — 25 МАРТГАЧА.

Ўқишга қабул муддати — 25 МАРТДАН 31 МАРТГАЧА.

МАШҒУЛОТЛАР — 1 АПРЕЛДАН БОШЛАНАДИ.

Ўқиш муддати — 10 ой.

Тайёрлов бўлимини битирган ва битириш имтиҳонларини муваффақиятли топширган кишилар кириш имтиҳонларисиз институтнинг 1-курсига қабул қилинади.

Тайёрлов бўлимига кирувчилар ҳужжатларни топшириш вақтида паспорт, ҳарбий билетларини шахсан кўрсатадилар.

Мурожаат учун адрес: 703003, Самарқанд шаҳри, К. Маркс кўчаси, 77-уй, 89-хона. Телефон: 5-50-18.

КИТОБ ЖАВОНИНГИЗГА

«Ўзбекистон» нашриётида чоп этилган китоблар:

Я. Шарипов. КПСС XXVII съездининг тарихий аҳамияти. 40 бет. Баҳоси 6 тийин.

Муҳим тарихий аҳамиятга эга бўлган КПССнинг XXVII съезди ташқи ва ички сиёсат соҳасида халқимиз ҳамда давлатимиз олдида турган вазифаларни белгилаб берди. Рисолада мана шу анжуманнинг бутун жаҳон революцион жараёнида ҳам нақадар улкан аҳамиятга эга бўлганлиги ҳақида фикр юритилади.

Ф. Озодаев, У. Ҳайитов. КПСС XXVII съезди ва Ўзбекистон енгил саноатининг одимлари. 32 бет. Баҳоси 6 тийин.

Китобчада Ўзбекистон енгил саноати тармоқларининг ривожланиш босқичлари ҳамда КПСС XXVII ва Ўзбекистон Коммунистик партияси XXI съездларининг енгил саноатни тараққий эттириш борасидаги қарор ва кўрсатмалари ҳақида фикр юритилади.

Н. Сирожиддинов, О. Юнусов. Химия ва фан-техника тараққиёти. 38 бет. Баҳоси 6 тийин.

Рисолада фан-техника ва социал иқтисодий тараққиёт асосида миқдор кўрсаткичларидан сифат ва самарадорликка, оралиқ натижалардан пировард натижаларга, ёнилғи-хом ашё ресурсларини кўпайтиришдан улардан фойдаланишни яхшилашга ўтиш ҳақида сўз юритилган.

Р. Таганов. Жадаллаштириш ва инсон омили. 32 бет. Баҳоси 6 тийин.

Китобча ўқувчини жадаллаштириш стратегиясининг моҳияти, уни амалга оширишда инсон омилининг роли, совет кишиларининг турмуш фаровонлигини ошириш йўллари билан таништиради.

М. Маткаримов. Хўжалик юритишнинг илғор методлари. 32 бет. Баҳоси 6 тийин.

Рисолада хўжаликлараро кооперация ва агросаноат интеграцияси асосида иш олиб боришнинг афзалликлари ҳақида фикр юритилган. Хоразм областида хўжалик юритишнинг бу илғор методини қўлланиш натижасида чорвачилик соҳасида эришилаётган муваффақиятлар баён этилади.

Л. Турсунов. Мелиорациялаш — ҳосилдорлик гарови. 32 бет. Баҳоси 6 тийин.

Китобчада ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш ҳосилдорликни оширишда муҳим омил эканлиги ва бу борада республикамизда олиб борилаётган ишлар хусусида фикр юритилган.

Т. Аҳмедов. Хизмат кўрсатиш соҳаларини ривожлантириш. 30 бет. Баҳоси 6 тийин.

Рисолада Ўзбекистонда аҳолига хизмат кўрсатиш соҳаларининг бугунги аҳволи ва уларни ўн иккинчи беш йилликда янада ривожлантириш йўллари ҳақида фикр юритилади.

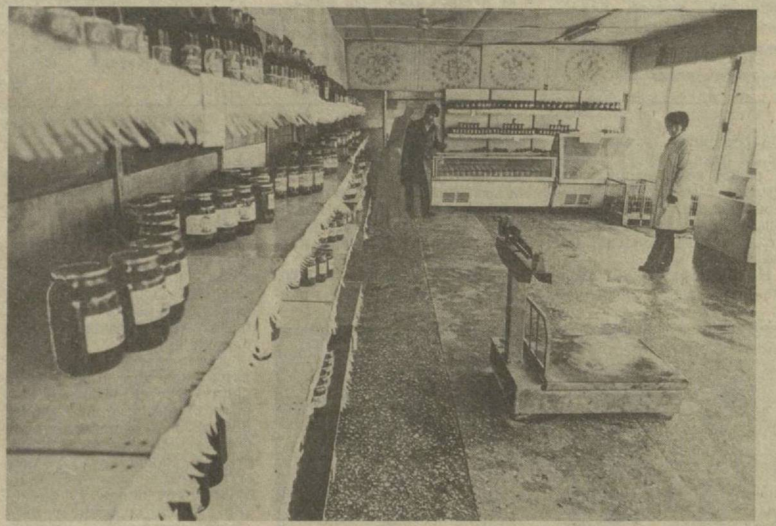

• *Фотоайбнома*

ДЎКОНЛАР БЎМ-БЎШ...

Андижон области хўжаликлари шаҳарликларни сабзавотлар билан қониқарсиз таъминламоқдалар. Йил бошидан бери шу пайтгача теплица хўжаликларидан бир килограмм ҳам маҳсулот олинмади. Аслида улар план бўйича 190 тонна янги бодринг, помидор, хилма-хил кўкатлар юбориши керак эди.

Дўконларга картошка, пиёз, сабзи, саримсоқ етказиб бериш ҳам яхши йўлга қўйилмаган. Дўконлар бундай маҳсулотларни мўлжалдагидан анча кам олишяпти. Борларининг сифати ҳам кўнгилдагидек эмас. Хўжаликларда маҳсулотларни сортларга ажратиш линиялари йўқ. Дўконларда ҳам келаётган товарларга етарли эътибор берилмаяпти. Шунинг оқибатида харидорлар бозорлардан фойдаланишга, зарур молларни қиммат нархларда сотиб олишга мажбур бўлмоқдалар.

Мева-сабзавот савдоси бошқармаси ходимлари бу ҳақда бир неча марта область агросаноат комитетига мурожаат қилдилар. Аммо аҳвол ўзгараётгани йўқ. Аҳолига савдо соҳасида хизмат кўрсатиш маданияти пастлиги ҳам жиддий норозиликлар туғдирмоқда. Чунки, мева-сабзавотлар кўпинча тўғридан-тўғри кўчанинг ўзида, ерда сотилмоқда. Сотувчилар махсус кийим-кечаксиз ишлайдилар. Кўпгина дўконлар антисанитария ҳолатида.

Бироқ мева-сабзавот маҳсулотлари бошқармасининг рапортларига ишонадиган бўлсак, областда ҳамма нарса кўнгилдагидек бўлиб чиқади. Яъни, ўтган йили товар обороти плани 200 минг сўмлик ошириб бажарилди. Агар бу рақамлар замирида нималар борлигини чуқурроқ таҳлил этсак, у ҳолда планлар асосан Россия Федерациясидан келтирилган картошка ҳамда консерваланган сабзавотлар ҳисобига ошириб бажарилганлиги маълум бўлади.

Областда давлат савдосига ҳўл мевалар, полиз маҳсулотлари етказиб берилмаяпти. Планларда эса шундай бўлиши зарурлиги мунтазам равишда белгиланиб келинади. Шу боис хўжаликларга кетма-кет жарималар солинади. Аммо у кутилган самарани бермаяпти. Хўш, область агросаноат комитети, савдо ташкилотлари, тайёрлов идораларидаги ўртоқлар Озиқ-овқат программаси бажарилишига шу тарзда ҳисса қўшмоқчиларми?

Суратда: Андижон шаҳридаги 10-сабзавот дўконининг бугунги манзараси.

Р. Ашуров фотоси **[ЎзТАГ].**

● ТАБИАТ ВА ИНСОН

«ҚОРБАРС»НИНГ ТИЙИЛИШИ

Қалин қор билан қопланган тоғлар сукут сақлайди. Гўё баҳайбат оқ айиқни мудроқ босгандай. Уни безовта қилиш кўпинча қимматга тушади. Тоғликлар кутилмаганда ҳамла қилувчи қор кўчкиларини «қорбарс» дейишади. Ваҳолонки, бундай кўчкиларнинг тезлиги соатига 200 километргача етиши аниқланган. Ҳар квадрат метр жойга 100 тоннагача куч билан урилиши ҳам маълум. «Оқ ажал» тоғ ёнбағирларини бамисоли молалаб кетади. Қанчадан-қанча дарахтзорларга зомин бўлади.

1916 йилнинг 16 декабри тарихга «қора чоршанба» бўлиб кирган. Боиси, Австрия-Италия фронтида жанг қилаётган ўн минглаб солдат қор кўчкиси остида қолган. 1964 йилда ҳам 14 альпинист ана шундай воқеанинг қурбони бўлган. АҚШда 1910 йили «қорбарс» ҳамласига дуч келган поезд йўловчиларидан 100 нафари ҳалок бўлган. Кўчкилар Иттифоқимизнинг бир қанча жойлари, чунончи, Кавказ, Урал, Тянь-Шань, Помир тоғларида ҳам бўлиб туради. Айниқса, Кавказ тоғларидаги кўчкилар кўпроқ зиён келтиради. Кейинги йилларда машҳур кўчкишунос, профессор М. Залихонов ташаббуси билан фавқулодда юз берадиган офатга барҳам бериш йўли топилди.

Маълумки, республикамиз пойтахти яқинида Чимён тоғи этаклари меҳнаткашларнинг севимли масканларидан бирига айланган. Тоғ бағрида яйраш, дам олиш, чанғи, чанада учиб саломатликни мустаҳкамлаш кўпчиликка маъқул келмоқда. Зеро, бу ерда «қорбарс» ҳамласидан чўчишга ўрин қолмаган. Сабаби, Иттифоқимизда ягона автоматлаштирилган комплекс ишлаб турибди. Унинг таркибида замбарак компьютер, қорларнинг ҳолатини кузатувчи вертолёт мавжуд. Мутахассислар ернинг сунъий йўлдошидан олинган маълумотлардан ҳам фойдаланишмоқда.

Телеметрик қурилма эса «кўчки» деб юритилиб, у ўтган йил қишда муваффақиятли синовдан ўтди. Қизиғи шундаки, бундай мураккаб система ёрдамида кўчкиларнинг олдини олиш фақат Чимённинг ўзида беш йиллик мобайнида 2—2,5 миллион сўм иқтисодий самара бериши кутилмоқда.

И. ОТАЖОНОВ,
Ўзбекистон география жамияти аъзоси.

ТОШКЕНТ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ИНСТИТУТИ

олий ўқув юртларига ўқишга кириш учун тайёргарлик кўриш юзасидан

3 ОЙЛИК ПУЛЛИ КУРСЛАРГА

ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

МАТЕМАТИКА, БИОЛОГИЯ, ХИМИЯ, РУС (ўзбек) ТИЛИ ВА АДАБИЁТИДАН ТАЙЁРГАРЛИК ОЛИБ БОРИЛАДИ.

МАШҒУЛОТЛАР — 1 апрелдан бошланади.

Таълим учун ҳақ институт кассасига тўланганидан кейин курсларга қабул қилинади.

Адрес: Тошкент шаҳри, 183-алоқа бўлими.

●

АНГРЕН АВТОРЕМОНТ ЗАВОДИ

Буюртмачининг материаллари ва комплектлаш буюмлари ҳисобига 14 тонна юк кўтара оладиган, 1407 маркали (МАЗ ғилдирак ўқлари асосида) **қиймати 6.692 сўм турадиган самосвал прицеплари тайёрлаш учун**

БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Корхона капитал ва капитал-тиклаш ремонтига

— «КРАЗ-256», «КРАЗ-258», ва «КРАЗ-257» автомашиналарини қабул қилади.

Ремонт баҳоси — 3.168 сўм ва 3.801 сўм 60 тийин;

— 238 двигателларини ремонт қилади.

Ремонт баҳоси — 900 сўм ва 750 сўм.

Ремонт фонди 18503 ТУ асосида ўтказилади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент области, Ангрен шаҳри, Навоий кўчаси, 3-уй.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг

ЭЛЕКТРОНИКА ИНСТИТУТИ

қуйидаги ихтисосликлар бўйича 1988 йил учун

КУНДУЗГИ ВА СИРТҚИ АСПИРАНТУРАГА

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

физик электроника, жумладан квантли, қаттиқ жисм физикаси.

Ҳужжатлар 1988 йил 1 сентябрга қадар қуйидаги адресга топширилсин: 700125, Тошкент шаҳри, Ф. Хўжаев кўчаси, 33-уй. Справкалар учун телефонлар: 69-94-75, 69-94-40.

●

ТОШКЕНТ ҲИСОБЛАШ ТЕХНИКАСИ ВА ИНФОРМАТИКА ИХТИСОСЛАШГАН КОРХОНАСИ (ТашСПВТИ)

янги банк реквизитларини

МАЪЛУМ ҚИЛАДИ

000263711-сон ҳисоб-китоб счёти Тошкент шаҳридаги Промстройбанкнинг Чилонзор бўлимида жойлашган. МФО 734310.

Почта адреси: 700043, Тошкент шаҳри, Халқлар Дўстлиги проспекти, 9-уй.

●

Театр

НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 17/III да **Хива ордени**, 18/III да кичик экспериментал саҳнада **Она қалби** (17.00), **Севгига севги билан** (19.00).

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 17/III да **Ёшликда берган кўнгил**, 18/III да **Хотинимнинг эри.**

Суд залидан

ОМАД ЭМАС, ОФАТ

Ёши элликдан ошган онанинг кўзлари пирпирайди, балоғатга етмаган болалари борлигини ҳисобга олишни, жазони енгиллаштиришни суддан ўтиниб сўрайди, тавба-тазарру қилади. Залда жимлик, раислик қилувчи ҳукмни ўқиди.

— Ўзбекистон ССР Жиноят кодексининг 78-моддаси 1-қисми билан айбланувчи Шукур Аллақова беш йил муддатга озодликдан маҳрум этилсин ва оиласидаги мол-мулкнинг ўзига тегишли қисми давлат фойдасига мусодара қилинсин...

Бундай жазога ҳукм қилинган кишининг аянчли ҳолатини тасаввур қилиш қийин эмас. Айниқса, аёлга қийин. Эл олдида шармисор бўлгани етмаганидек, оиладан, бола-чақадан айрилиб умрининг беш йилини қамоқда ўтказса-я! Унинг кўзи тиниб, вужудини саросима қамраб олди.

Аллақова ёлғиз эмасди. Ундан ортиқ киши қора курсида у билан ёнма-ён ўтирибди. Айбдорларнинг ҳеч бири жазосиз қолмади, қилмишига яраша «улуши»ни олди. Сариқ иблис йўлдан оздирган бу нусхаларнинг тунд башаралари эгриликнинг охири вой эканлигини кўрсатиб турарди.

Шукур Аллақова ҳалол ишлаб, ҳалол яшаётган хонадоннинг соҳибаси эди. Ўғли Равшанбек текин ўлжага дуч келмаганида ёки уни давлатдан яширмаганида бунча ғалвалар бўлмасди.

...Равшанбек Урганч шаҳридаги «Олимпия» стадиони ёнида тупроқ қазиётганида бир нималар ярақлаб сочилиб кетганини кўрди. У тангаларни териб олиб, кўздан кечирди. Лекин олтин эканлигини билмади. Ўлжани уйига келтириб, онасига берди. Ш. Аллақова мўмай олтинни қўлдан чиқармасликка, давлатга топширмай, катта бойлик орттиришга қарор қилади. У Онабиби Маткаримова, Гулчеҳра Ҳасанова орқали ўз режаларини амалга оширди, олтин бозорини қизитишда ўғли Бахтиёр онасидан ҳам ўзиб кетди.

Харидорлар кўпайиб, олтин тангалар Аллақованинг ҳамёнига жарақ-жарақ пул бўлиб кираверди. Тиш докторлари Қ. Собиров, Б. Бекжонов, О. Худойберганов олтинфурушларга кўмак беришди. Беғараз ёрдам қаёқда дейсиз, мушук бекорга офтобга чиқармиди!

Ниҳоят Аллақованинг олтин операциясига чек қўйилди. У жиноят устида қўлга тушди. Ўртадаги даллоллар, олтин сотиб олганлар ҳам қонун олдида жавоб беришди. Минг таассуфки, уларнинг орасида ёш болали оналар бор. Суд амнистия тўғрисидаги қарорга, инсонпарварлик принципига амал қилиб, уларга нисбатан жазо чораларини енгиллаштирди. Жазодан мақсад — тарбиялашдир. Текин ўлжа омад эмас, офат келтиришини, олтинга ҳирс қўйишнинг оқибати фожиа эканлигини юқоридаги воқеа кўрсатиб турибди.

Р. ХУДОЙБЕРГАНОВ,
Хоразм область суди аъзоси.

Редактор Л. ҚАЮМОВ.

• *Тингланг, томоша қилинг*

17 МАРТ, ПАЙШАНБА

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

МТ-I. 7.00 — «120 минут». 9.05 — Футбол. «Динамо» (Мн) — «Мехелен» (Бельгия). 11.00 — Ҳайвонот оламида. 12.00 ва 16.00 — Янгиликлар. 16.15 — Қайта қуриш прожектори. 16.25 — Фан ва меҳнат иттифоқи. 16.45 — «Мэнго» коряк миллий рақс ансамблининг концерти. 17.20 — «Телеэко» журнали. 18.00 — Музикали хазина. 18.50 — ... 16 ёшгача ва ундан катталар. 19.40 — РСДРП I съездининг 90 йиллигига. 20.10 — Дунё воқеалари. 20.30 — Халқ куйлари Бутунроссия декадаси. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Декаданинг давоми. 23,25 — Дунё воқеалари.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Илмий-оммабоп фильм. 9.35 — Умумий биология. 10.05 — Испан тили. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35 — Оила турмуши этикаси ва психологияси. 12.05 — Испан тили. 13.05 — «Кралевога борадиган поезд». Бадиий фильм. 14.20 — Ҳужжатли фильм. 14.55 — Янгиликлар. 15.05 — «Виждон». Бадиий фильм 4-серия. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Қишлоқ янгиликлари. 19.45 — Халқ куйлари Бутунроссия декадаси. 20.00 — Ритмик гимнастика. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Рига-Глазго телекўприги. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — Ҳужжатли фильмлар. 23.20 — Янгиликлар.

ЎзТВ-I. 7.00 — «Ассалому алайкум». 16.45 — Болалар учун фильм. 18.05 — Мультфильм. 18.15 — Ёшлик. 19.00 — Қўзилатиш кампанияси — чорвадорлар учун масъулиятли давр. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Ёзувчи ва замон. 20.20— Телефильм.. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Музикали программа. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «Грета вилласининг сири». Бадиий фильм.

ЎзТВ-II. 19.40 — «Кўксерик». Бадиий фильм. 21.10 — Ёнгиндан эҳтиёт бўлинг! **Фрунзе.** 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «222-рейс». Бадиий фильм. 1-серия.

РАДИО

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Баҳор таронаси. 9.30 — Ҳазил қўшиқлар. 9.45 — Советлар ва қайта қуриш. 12.10 — Ишчинома. 12.30 — Ўзбекистон ёзувчиларининг янги асарлари. 13.00 — Малши. 13.30 — «Ариэль» ансамбли ижро этади. 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.30 — Сеҳрли оҳанглар оламида. 16.00 — Беш йилликнинг меҳнат суръатлари. 17.00 — Дўстлар даврасида. 18.15 — Ўзбекистоннинг чет эллик меҳмонлари сўзлайдилар. 18.30 — Созандалар ҳақида ҳикоялар. 19.20 — Юность Узбекистана. 19.50 — Халқаро кундалик 21.10 — Элга хизмат — олий ҳиммат. 23.00 — Оқшом тўлқинларида.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР
Издается на узбекском языке

Редакция адреси: 700083, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.